

**A nevelőszülői családban nevelkedő sajátos
nevelési igényű gyermekek előfordulása**

SZAKDOLGOZAT

Kada Mária

Gyógypedagógia

kadamaria77@gmail.com

Konzulens: Bozsikné Vig Marianna

mesteroktató

Miskolci Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Miskolc

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Szakirodalmi anyagok áttekintése, fogalmak tisztázása	4
2.1. A sajátos nevelési igény, BTMN, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet	5
2.2. Gyermekvédelem fogalma, gyermekkiemelés	7
2.3. Gyermekvédelmi gyámság	8
2.4. Nevelőszülői Hálózatok – Intézményi ellátások	9
2.5. Oktatási rendszer	11
3. A saját kutatás háttérének, a kutatás bemutatása	14
3.1. A kutatási módszerek, eszközök, a kutatás menetének ismertetése	15
3.2. A kérdőív eredményének feldolgozása.....	15
3.3. Családrajz és a Goodenough-féle emberrajz elemzése.....	29
3.4. A kutatás eredményeinek összegzése hipotézisekkel összevetve.....	30
4. Tapasztalatok, összegzés.....	34
5. Idegen nyelvű összefoglaló.....	38
6. Irodalomjegyzék	40
7. Mellékletek.....	43

1. Bevezetés

Témaválasztás oka valójában sajátos indíttatású, munkám, mint gyermekvédelmi gyám és érdeklődésem megsegítése miatt választottam. Minden gyermeknek joga van a neveléshez az örömteli, boldog, sikeres iskolás évekhez képességeitől, társadalmi helyzetétől függetlenül. Szakdolgozatomban kísérletet teszek arra vonatkozólag, hogy megértsem, mitől lesz egyre több sajátos nevelési igényű gyermek a nevelőszülői családokban?

Hipotéziseim a következők lesznek. H1. A nevelőszülő családok más nevelési attitűdöket alkalmaznak az SNI-s gyerekeknél. H2. A gyermekvédelmi rendszer nem minden esetben tud megfelelni a gyermekek igényeinek. H3. A nevelésben élő gyermekek traumatizáltak érkeznek a kiemelés után, és további traumák érik őket a rendszerben. H4. Gyermekek tanuláshoz szükséges részképességei jobban fejlődnek a gyermekkiemelés után. H.5. Családrajznál a nevelőszülői családot gondolja családjának.

Hiába van gyermekvédelmi törvény, családjogi törvény, hatósági intézkedésért felelős gyámhivatal, a gyermekek jogairól és a szülők kötelezettségeiről, előíró jogszabályok, kiépült ellátórendszer, ha diszfunkcionálisan működik. Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye gyermekvédelmi gyámjaként, törvényes képviselőként gyermeklétszámom, személyes tapasztalataimat, szakirodalmat fogom felhasználni kutatásomhoz. Gyermeklétszámom 43 fő, nevek elhallgatásával strukturált interjúval valamint projektív teszt felvétele családrajz és a teljesítmény tesztek közül Goodenough-féle emberrajz-teszttel kívánom bevonni őket a kutatásomba. Ezenkívül gondozási helyeket, ami jelen esetben 43 kiskorúnál 17 fő a nevelőszülőt jelent, mélyinterjú kapcsán vontam be a kutatásomba, projektív és teljesítmény teszt megrajzolására nem vállalkoztak.

10 éve dolgozom gyermekvédelemben, kezdetben családsegítőként, majd hajléktalan ellátásban utcai szociális munkásként, jelenleg gyermekvédelmi gyámként látom el hivatásomat. Sajnálatos módon egyre több a gyermekkiemelés. A jelenlegi nehéz élethelyzet súlyosbítja a gyermekvédelmi intézkedés alatt álló családok életét. Nagyon sokan a szegénységi küszöb alatt élnek, mélyszegénységben, számukra a legalapvetőbb javak előteremtése is nehézséget okoz a létbiztonságuk bizonytalan. Többszörösen hátrányos helyzetűek az élet szinte minden területén, önérvényesítés, foglalkoztatás, oktatás, lakhatás és egészségügy területén.

Egy gyermekvédelmi gyám egyidejűleg 30 gyermek gyámságát és 30 gyermek helyettes gyámságát láthatja el. A gyermekvédelmi gyám elsősorban nehéz élethelyzetbe lévő gyermek számára törekszik segítséget nyújtani.

A helyzet romlását tükrözi a megengedett 30 kiskorú gondozása helyett, a gyermeklétszámom 43 fő, helyettes gyámságom eléri a közel 50 főt. Nem csak nekem magas a gyermeklétszámom, hanem aki ebben a Vármegyében gyermekvédelmi gyámként dolgozik, meg kell barátkoznia a növekvő létszámmal és az óriási terület bejárásával, a kiskorúak látogatása során. Ellátott gyermekek közül, szinte majdnem mindegyiknek van valamilyen szükséglete. Gyermekvédelmi gyámként szoros a kapcsolat a Szakértői Bizottságokkal, Köznevelési Intézményekkel, mint óvodákkal, iskolákkal. Tapasztalat azt mutatja, hogy egyre több a problémás gyermek. Minden gyermeknek családban van a helye, a nevelőszülői családok azt a célt szolgálják, hogy a gyermekvédelmi intézkedés alatt álló gyermekek életét jobbá tegyék. Gyermekkiemelés megterhelő felnőttnek és gyereknek egyaránt. Gyermekvédelemben a legutolsó lépés a családból való kiemelés, mikor már nincs más megoldás, és a vérszerinti szülő oly mértékben veszélyezteti gyermekét, ami gyermek jogait sérti, nem csak a legalapvetőbb szükségleteit nem tudja kielégíteni. A „jó család” egy természetes közeg, meghitt, ahol jó lenni, szeretve érzi magát az ember, biztonságban van, megfelelő működés esetén védelmet biztosít a társadalmi negatív hatásoktól, befolyásolja a gyermek személyiségének kiteljesedését. Egy jó szülő neveli, gondozza szeretettel, tudatosan gyermekét, családban történő nevelkedés a legelőnyösebb a gyermek számára. A társadalom legalapvetőbb egysége a család, legalábbis annak kellene lennie. Fontos lenne a szerető, gondoskodó, figyelmes környezet a megfelelő fejlődéshez. A családban történik az elsődleges szocializáció. Bagdy, így ír munkájában. A családban sajátítja valójában a gyermek a társadalmi létéhez, beilleszkedéséhez, együttéléséhez, szükséges szabályokat, értékeket és szerepeket, mintákat. Emberi lényeket munkálja, emberré nevel, érzelmileg a legjelentősebb közösség, amely kihat az egész életünkre, kapcsolatainkra.¹ Dolgozatom végére szeretném megérteni, hogyan lehet hathatósan segíteni, motiválni, érzékenyíteni, a gyermekek érdekeit figyelembe véve.

¹ Bagdy E (1977). Családi Szocializáció és személyiségzavarok. Tankönyvkiadó, Budapest. 6.
<https://dokumen.tips/documents/dr-bagdy-emoke-csaladi-szocializacio-es-szemelyisegzavarok.html?page=3>
(Letöltés: 2024.04.22.)

2. Szakirodalmi anyagok áttekintése, fogalmak tisztázása

Szakdolgozatomban elején fontosnak tartom az szakirodalmi anyagok, fogalmak, törvények áttekintését. A sajátos nevelési igény, BTMN, a hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet fogalmak tisztázása. Gyermekvédelem, gyermekkiemelés, hatósági intézkedés, gyermekvédelmi gyámság, Nevelőszülői Hálózatok értelmezése, iskola rendszere manapság.

A gyermek- és ifjúságvédelem olyan tevékenységrendszer, jogszabályrendszer, amelynek célja a gyermekek családban történő nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségük megelőzése és megszüntetése, valamint azoknak a gyermekeknek a helyettesítő védelme és a nevelésükről-gondozásukról történő gondoskodás, akik hatósági intézkedés következtében kikerülnek vér szerinti családjukból, amit a gyermekvédelmi törvény „Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény határoz meg. A gyermekvédelmi törvény a gyermekek érdekeit, jogait helyezi előtérbe, különböző támogatások széles körét biztosítja a család és a gyermek számára, utolsó eszköze a családból való kiemelés, ami megtörténte után kiemelt feladatként határozza meg a családba történő visszagondozást. A Gyermekvédelmi törvény rendelkezik a hatósági munka, mint pl. családból való kiemelés és hazagondozás; gyám kijelölése, döntés az örökbefogadásról és a szolgáltatásokról, amit a rászoruló családok, gyerekek vehetnek igénybe. Gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat. A gyermekvédelmi törvény külön választja gyermekjóléti alapellátásokat, és a családból kiemelt gyermekek gondozást biztosító gyermekvédelmi szakellátásokat. A gyermekek védelmét, ezen kívül még pénzübeli és természetbeni ellátások személyes gondoskodást nyújtó alapellátások; személyes gondoskodást nyújtó szakellátások; valamint hatósági intézkedések biztosítják. Gyermekvédelem igyekszik a fokozatosság elvét figyelembe venni, különböző ellátásokkal és intézkedésekkel segíti a gyermekek jogainak és érdekeinek érvényesülését, a szülői kötelességek teljesülését, hogy megelőzze és megszüntesse a gyermekek veszélyeztettséget, elősegítse a gyermekek családban történő nevelkedését.”²

²1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról-
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> (Letöltés: 2024.04.18.

2.1. A sajátos nevelési igény, BTMN, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet

Magyarországon ma a sajátos nevelési igényű tanuló, valójában gyűjtőfogalmat jelent. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről következőképpen definiálja. A Sajátos nevelési igényű gyermek az a tanuló, aki különleges bánásmódot igényel, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján valamilyen mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén pedig halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral küzd, többletjogot biztosítva a gyermek számára. Köznevelési rendszer próbálja elősegíteni a gyermekek harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a közérdekeivel összeegyeztetni, képesek legyenek a társadalmi elvárásoknak megfelelni.”³ Az SNI időben észlelve, amit az egészségügyi szolgáltatók, a védőnő, háziorvos vagy a pedagógus jelez. A gyermek fejlődése nem megfelelő ütemben halad, vizsgálati kérelmet szükséges beadni a járási, területileg illetékes szakértői bizottsághoz, ahol komplex szakértői vizsgálatot végeznek, ezáltal megállapíthatják, vagy kizárhatják (BTMN) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség) diagnózist, a vizsgálatához szükséges a szülő beleegyezése is. Ha megállapításra kerül, hogy a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) kategória, akkor fejlesztő foglalkoztatásra jogosult, vagyis különleges bánásmódot igénylő gyermek. Az a tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan alulteljesít, a társas kapcsolati problémák, tanuláshoz való hozzáállása, magatartása nem megfelelő, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.⁴ Ha a gyermeknél sajátos nevelési igény valószínűsíthető, akkor a járási bizottság a vizsgálati anyagot a megyei szakértői bizottsághoz továbbítja, vizsgálatok után megállapítják, vagy kizárják a sajátos nevelési igényt (mely lehet autizmus, értelmi-

³32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200032.EMM×hift=20170831&txrefrer=A1100190.TV>

(Letöltés: 2024.04.10.)

⁴ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (Letöltés: 2024.04.22.)

vagy tanulásban akadályozottság, különböző tanulási zavarok - diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia -, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar, szelektív mutizmus, stb). A szülőkkel egyeztetve kijelölik a fejlesztés színhelyét, ami történhet szegregált szakintézményben is, figyelembe véve a szülői lehetőségeket. Az SNI gyermekek esetében az az általános törekvés, hogy integrált oktatásban vehessenek részt, a segítséget a számára kijelölt gyógypedagógus nyújtja fejlesztés formájában.⁵

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fogalmát következőképpen értelmezi a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény Hátrányos helyzetű az a gyermek, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül legalább egy fennáll” Igényles időpontjában, az igénylő legmagasabb iskolai végzettsége alapfok. Továbbiakban az igénylő foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segélyben részesül, munkaügyi központ nyilvántartása során legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván. Az igénylő lakókörnyezete szegregátumnak nyilvánított, felvett környezettanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli ingatlanban él, ezáltal gyermeke számára korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek. „Gyvt.) 67/A. § *Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fenti három körülmény közül alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakáskörülmény, legalább kettő fennáll.*”⁶

A családok válságos helyzetben vannak, a mélyszegénység itt van körülöttünk. Jelen esetben a vérszerinti szülők, nagyon rossz életkörülmény között tengetik, sivár, kilátástalan életüket. Sokan a létminimum alatti élnek, anyagi bizonytalanságban, az érzelmi és összetartó erő csökkenése és gyengülése, házasságok felbomlása, az értékrendek változása figyelhető meg. Napjainkban a mindennapos rohanás, az a fajta családi minta, hogy együtt lenni jó, mára kihaltak látszik. Ami nem jó, nem működik, nem akarják megjavítani, azt manapság kidobják, lecserélik. Sok családban a gyerekekre nincs idő, hiányzik a kellő türelem, az elfogadás, az együttlét öröme. Magyarországon a felmérések mutatják, hogy magas azon gyermekek száma, akik kettős stigmát, bélyeget hordanak; hátrányos helyzetűek és sajátos nevelésűek is. Ezen problémák elvezethetnek odáig, hogy a gyermeket ki kell emelni családjából, biztosítva ezzel megfelelő testi, érzelmi és szellemi fejlődését.³⁷

⁵ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA

<https://www.oktbiztos.hu/ugyek/jelentes2017/jogerv.html> (Letöltés: 2024.04.22.)

⁶ 31997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> (Letöltés: 2024.04.18.)

³1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

A tanulási nehézségek mögött, több minden állhat a háttérben. Például a viselkedés, nem tudnak nyugton ülni, fel vannak „pörögve”, zavarják az órát, társaikat, mozgásuk rendezetlen. Vagy figyelemzavarok jelentkezhetnek, figyelmük terjedelme hullámzó, nem képesek szelektálni, vagy csak egy dologra képesek figyelni. „*A percepció zavarai: Gestalt látás, rész-egész viszonyának, alak-háttér viszonyának, formák, arányok észlelésének nehézsége.* A nagymozgásokban is jelentkezhetnek, pl. az egyensúly bizonytalansága, finommozgások az írásmozgás pontos kivitelezését nehezíti a görcsös írásmód. A téri orientáció, téri tájékozódás zavara, nem kialakult testséma. Szakdolgozatom témáját tekintve a szegényes szókincs, nem tudja magát kifejezni, nyelvi működés zavar jellemzi. A nyitott gondolkodásban, felfogóképességben problémák, passzívak, önállótlanabbak. „*A komplex tanulási zavarok olyan speciális tanulási nehézségek, amelyek az alap kultúrtechnikák elsajátítása során jelentkeznek. A tanulási zavarokat a részképesség kiesések alapján három fő csoportba sorolhatjuk diszlexia (olvasási zavar), diszgráfia (írás zavara), diszkalkulia (számolási zavar). Másodlagos tünetek lehetnek a szorongás, kudarcorientált, gátolt, visszahúzó vagy agresszív viselkedés.*”⁸

2.2. Gyermekvédelem fogalma, gyermekkiemelés

Gyermekvédelem azon a törekvések egyike, amelyek a kedvezőtlen életkörülmények közt élő, veszélyeztetett gyermekek megsegítését tűzi ki, legfőbb céljának. A gyermekvédelmi szakellátás háromféle ellátási igényű gyermeket különböztet meg: speciális, különleges, és normális. A speciális ellátási igényű kategóriába a súlyos pszichés tüneteket mutató, a disszociális tüneteket mutató és a pszichoaktív szerekekkel küzdő gyermekek tartoznak. Különleges ellátási igényűnek pedig a következő csoportba tartozó gyermekek minősülnek: 1 a 3 év alatti, a tartós betegségben szenvedő, vagy a testileg vagy értelmileg fogyatékos gyermekek (köztük a tanulási képességet vizsgáló bizottság szakvéleménye alapján sajátos nevelési igényűnek minősített iskoláskorú gyermekek. A gyermekvédelem a fokozatosság figyelembe vétele mellett különböző ellátásokkal és szükséges intézkedésekkel segíti a gyermekek érdekeinek, jogainak érvényesülését. Első színhelye az gyermekvédelmi alapellátás részéről az elsődleges feladat prevenció keretében megelőzze és megszüntesse a gyermekek veszélyeztetettségét, valamint képessé tegye, a

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> (Letöltés: 2024.04.18.)

⁸ Miskolci Egyetem BTK-Tanárképző Intézet Gyógypedagógia BA. alapképzés.(2023/2024-es) tanév. Szigorlati tételek

szülőket, szülői attitűdjük megfelelésének. Nagyon sok nehézséggel jár, több évtizednyi szociokulturát kellene felszámolni. Ami a hétköznapiakban egyszerűnek látszik, az valójában szegregált környezetben azt mutatja, hogy nem az. Családsegítő múltamból idézve, sokszor kellett a szülői képességeket megerősíteni, ismereteket bővíteni, olyan egyszerű dolgokban is, mint a reggeli készülődés. Gondozási terv készült védelembe vett 11 gyermekes család estében, amely részletesen kitért, egy nap /napszak minden egyes pontjára. Példaként szeretném megemlíteni egy reggeli készülődés, mosakodás, iskolába, munkahelyre menés egy normál családban természetes, míg szegregált környezetben 9 órakor még nem sikerül az óvodába, iskolába beérni, mert nincs meg a reggeli rutin. Nehezen értik, hogy 8 órára kell odaérni, mert utána hiányzónak veszik a gyermeket. Szegregált környezetben másképp értelmezik a gyermek szeretését az „ha kifestem a házat, akkor nem viszik el a gyerekeket?”-kérdi egy szegregált település gyermekvédelmi intézkedés alatt álló szülője. A veszélyeztetettség az alapja a hatósági intézkedéseknek, ez is sokrétű és sokféleképpen lehet értelmezni.

Gyermekekiemelés olyan speciális gyermekvédelmi tevékenység, amely a gyermekek védelmében az elárvult, az elhagyott vagy a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermek, védelmére irányul. A gyermekvédelemben két területe az általános és a speciális gyermekvédelem. Gyermek szociális, fizikai és szellemi fejlődésének feltételeit teremti meg és segíti elő az általános gyermekvédelemben tartozó: család, oktatást-nevelést végző intézmények. A speciális gyermekvédelem azt az intézményrendszert jelenti, amelynek feladata a gyermek fejlődésének folyamatában bekövetkezett problémák, veszélyeztetettség orvoslása, kezelése, korrekciója, a veszélyeztetett helyzet megelőzésére valamint az utógondozás.⁹

2.3. Gyermekvédelmi gyámság

2014-ben került bevezetésre a gyermekvédelmi gyámság intézménye, ezzel járó feladatokat a gyermekvédelmi gyámok végzik, munkájukat a területileg illetékes gyámhatóság irányítja és felügyeli, az ellátáshoz szükséges feltételeket a területi gyermekvédelmi szakszolgálat biztosítja. TEGYESZ-en belül a gyermekvédelmi gyámok külön munkacsoportot alkotnak. Szakszolgálat komplex feladatrendszere az alábbi

⁹Rubeus Egyesület. (2012) Gyermek- és ifjúságvédelmi Tanulmányok. Felelős Kiadó, Budapest. 13.
http://rubeus.hu/wpcontent/uploads/2013/09/24428_gyermek_es_ifjusagvedelmi_tanulmanyok_elso_kotet.pdf (Letöltés 2024.04.04.)

tevékenységi köröket jelenti: „A fenntartó önkormányzat döntése alapján a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezését biztosító otthon (befogadó otthon) működtetése, gyermekvédelmi szakértői bizottság működtetése, a gondozási hely meghatározásának előkészítése, az örökbe fogadhatóvá nyilvánítás és az örökbefogadás előkészítése, hivatásos gyámok, és eseti gondnokok alkalmazása, szakmai, módszertani segítségnyújtás a személyes gondoskodásra irányuló szakfeladatok ellátásához.” A gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorú gyermekek gyámsága, törvényes képviselője a gyermekvédelem legfőbb alapelve, a gyermekek minden felett álló érdekét, következésképpen, egyetlen személy képviselje 18 éves koráig, ezzel is az állandóságot kívánja a jogintézmény biztosítani. Gyámrendelésre kizárólag illetékes gyámhivatalok jogosultak, vagyis nem automatikusan kerülnek a kiskorúak gyámság alá. Feladata nagyon sokrétű a gyermek jogainak biztosítása, véleményének megismerése, személyes látogatások keretében, illetékes hivatalok tájékoztatása és egyben együttműködés a gyermeket körülvevő szakemberekkel. Gondozottjaink fizikailag és mentálisan is megszenvedik a szakellátásba való bekerülés előtti idők hiányos szükséglet kielégítését, valamint a hiányos gondozás, nevelés területén is megmutatkoznak a hátrányok. Nagyon gyenge a bekerülő gyerekek iskolai teljesítménye több évnyi elmaradásuk van, előfordul, hogy egyáltalán nem járnak iskolába ennek következtében valamennyien direkt reszocializációra és rehabilitációra szorulnak. Hozzá tartozóik többnyire önhibájukból nem élnek a számukra biztosított kapcsolattartási lehetőségekkel, jogokkal. Gyermekek a szakellátásba való kerülésüket megelőzően szegregált, ill. szociálisan hátrányos, ingerszegény, bántalmazó, veszélyeztető környezetben éltek.¹⁰

2.4. Nevelőszülői Hálózatok – Intézményi ellátások

A Nevelőszülői Hálózatok fenntartásában Nevelőszülő befogadja a szakszolgálat kijelölése alapján a gyámhivatal által átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket. A gondozott gyermek számára a nevelőszülő saját háztartásában biztosítja az egyéni gondozási - nevelési tervnek megfelelően a teljes ellátást, gondozást, nevelést. Elősegíti a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, személyisége kibontakozását. A nevelőszülő gondoskodik arról, hogy a gondozott gyermek sikeresen visszailleszkedjen vérszerinti családjába, illetve

¹⁰ Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Szakmai Programja 2024
<https://szgyf.gov.hu/fejleszto-foglalkoztatasi-szgyf-fenntartasi-foglalkoztatok-szakmai-dokumentumai>
(Letöltés: 2024.04.18.)

örökbefogadó családjába beilleszkedjen. Felkészíti a gyermeket az önálló életvezetésre, alapvető személyes ügyeinek intézésére.

Fontossá vált a nevelőszülői hálózatok fejlesztése, habár a nevelőszülői ellátás megítélése valójában nagyon szélsőséges, sokan gondolják úgy, hogy a gyermek számára legalkalmasabb elhelyezési forma, mások viszont vitatják azt, hogy a nevelőszülők meg tudnak felelni az elvártaknak. Sikertelenség oka lehet a nevelőcsaládok túlterheltek.

Intézményi ellátások között először a Gyermekotthont említném, olyan ellátási forma, ami 24 órában működő bentlakásos otthont nyújtó gyermekintézmény, fiatal felnőttek számára utógondozói ellátást biztosít. 12-48 fős csoportban élhetnek a gyermekek, gondozást-nevelést szakképzett nevelőből, gyermekfelügyelőkből és gyermekvédelmi asszisztensekből álló munkacsoport biztosítja, valamint; pszichológus és fejlesztő pedagógus is működik a legtöbb helyen. Lakásotthoni ellátás: A gyermekotthon olyan sajátos formája a lakásotthonnak, amely legfeljebb 12 gyermek részére nyújt ellátást önálló lakásban vagy családi házban, családi körülményeket biztosítva. Pedagógiai célja valójában a családi háztartás vezetésének modellezése, később képes legyen saját háztartás vezetésére. A lakásotthoni csoportokban általában 6 munkatársból álló nevelői team foglalkozik az ott elhelyezett gyerekekkel. Befogadó otthoni ellátás: Átmenetileg nyújt segítséget a krízishelyzetben lévő gyermekeknek számára, amíg a krízishelyzet meg nem oldódik, gyermekvédelmi gondoskodásba kerülnek, vagy visszatérnek családi környezetükbe. A rendőrség által megtalált, vagy súlyos veszélyeztetés miatt gyámhatóság által azonnali kiemelészt igénylő, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek részére.

Gyermekvédelmi szakellátás biztosítja a családjukat átmenetileg, vagy tartósan nélkülözni kényszerülő gyermekek számára a biztonságot. A személyes gondoskodást nyújtó szakellátás keretébe az otthont nyújtó ellátás, az utógondozói ellátás, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás tartozik. A gyermekvédelmi intézmények a 0-18 éves korú átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek teljes körű ellátása, törvényes képviselője, szükségletüknek megfelelő gondozása, nevelése, tankötelezettségük biztosítása, önálló életvitelük elősegítése, a gyermekvédelmi gondoskodásban nagykorúvá vált fiatal felnőttek (18-25 éves korú) utógondozása, utógondozói ellátása a gyámhivatal elrendelése alapján. Kiskorú elhelyezésére a javaslatot szakértői vizsgálat alapján a területi gyermekvédelmi szakszolgálat tesz. 3 évesnél fiatalabb gyerekek számára (különleges szükségletet biztosít. Valamint speciális ellátást kell biztosítani a súlyos személyiségfejlődési és pszichés zavarokkal küzdő; a súlyos beilleszkedési zavarokat, vagy

antiszociális magatartást tanúsító; továbbá alkohol, drog és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő, szenvedélybeteg gyermekek számára.

Otthont nyújtó ellátás: Az otthont nyújtó ellátások két lehetséges formája a nevelőszülői gondoskodás és a gyermekotthoni elhelyezés, magába foglalja a gyermek teljes körű ellátását (étkeztetés, ruházattal való ellátás, egészségügyi ellátás, gondozás-nevelés, oktatás, lakhatás); vérszerinti szülővel kapcsolattartás, családgondozás, örökbefogadás elindítása, ha szükséges.¹¹

Magyarországon az utóbbi években a születésszám csökkenése mellett évről-évre növekszik a sérülten született gyermekek száma. Életlehetőségeiket, döntően befolyásolja az, ha időben, felismerik-e problémájukat, s bekerülnek minél hamarabb a korai ellátásba, és megkapják számukra megfelelő szolgáltatást¹² Az újonnan megalakult nevelőszülői hálózatok igyekeznek, a rengeteg gyermekkiemeléssel kapcsolatos réseket betölteni. Nagyon nehéz feladat. Az utóbbi időben az a tapasztalat, hogy az új nevelőszülők megélhetési formának tekintik, kevés fáradsággal, kötelességgel ezt a munkakört. Persze később rájönnek mennyire összetett munkát vállaltak, hiszen nem csak a szükségleteket kell kielégíteniük, fizikailag és pszichésen is megterheli őket. Együtt kell működniük a nevelésben élő gyermekekkel, sok nehézséggel jár, valamint vérszerinti szülőkkal, nevelőszülői tanácsadóval, gyermekvédelmi gyámmal, oktatási-nevelési intézmények pedagógusaival, egészségügyi szolgáltatókkal. Leterheltségük óriási, sokan nem rendelkeznek megfelelő nevelési technikákkal, aluliskolázottak, rengeteg gyermeklétszámmal dolgoznak, elmondásuk alapján nincs idő mindenre, a kérések, javaslatok ellenére se.

2.5. Oktatási rendszer

A szocializáció elsődleges színtere a család, 3 éves kor után kötelezően az oktatási-nevelési intézmények is bekapcsolódnak a nevelésbe. Az iskolai élet, amely a társadalmi élet valós leegyszerűsített változata, folyamatosan a családi életből nő ki, ezért fontos lenne, az iskolának, hogy az ebből eredő hátrányokat kompenzálja, olyan pedagógiai eszközökkel, amely az egyenlőtlenségeket megszünteti. A problémához hozzájárul, ha az otthoni

¹¹www.tegyesz.hu (Letöltés: 2024.04.06.)

¹²RIBICZEY NÓRA. (2010). ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Kognitív. Környezeti hatások és intellektuális fejlődés – Különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására. Gyógypedagógiai Szemle.35. (1.)
https://epa.oszk.hu/03000/03047/00048/pdf/EPA03047_gyosze_2010_1_046-060.pdf (Letöltés: 2024.03.29.)

környezetben nincs megfelelő motiváció, példamutatás, a gyermekek leképezik szüleiket, akik aluliskolázottak és érdektelenek. Gyermekeink a mi befektetéseink. Pedagógusok félnek szegregált intézményekben tanítani, nekem ez a meglátásom. Saját személyes tapasztalat, volt családsegítőként, vármegyénk egyik szegregált településén a szülők nem tetszésüket azzal fejezték ki, hogy iskola után gyermekük pedagógusát megvárták és verekedést kezdeményeztek, ahol rendőrségi intézkedésre volt szükség. A hátrányos helyzetű, peremre szorult elsősorban roma tanulókat gyakran ezért a „problémás” jelzővel illetik, ehhez hozzájárul a nyelvi kifejezőképességük, szociokulturális szegénységeik miatt. csak akkor lehet sikeres, ha az életkörülményeik, felfogásuk, személyiségük által egy személyre szabott oktatási és nevelési program készül számukra. Egyenlőtlenségek és a gyenge iskolai eredmények kialakulása a szabad iskolaválasztás eredménye lehet. Megfigyelhető, hogy a tehetősebb szülők, jobb minőségű iskolába járatják gyermekeiket, kerülve a lemaradót, szegregált iskolákat. Iskolák finanszírozása is problémát jelent „*A köznevelési rendszer 2013-as átalakítását megelőző szabályozás értelmében az iskolák finanszírozását 80 százalékban az állam vállalta magára, a fennmaradó 20 százalékot a fenntartónak (többségében önkormányzatoknak) kellett előteremtenie. A központi források a 2002–2010 közötti időszakban 80 százalékról fokozatosan 50 százalék körüli arányra csökkentek. Az intézmények fenntartásához szükséges fennmaradó 50 százalékot a helyi önkormányzatoknak, a fenntartóknak kellett előteremteniük, miközben a kiegészítő normatívák erre nem teremtettek elegendő fedezetet a hátrányos helyzetben lévő helyi önkormányzatok számára.*” Ennek értelmében a lemaradó kis településeknek esélyük sincs, nincs saját bevételeik, míg a tehető iskolák a kielégítő önkormányzati finanszírozás mellett saját alapítványokba tudják gyűjteni a szülői hozzájárulásokat, ezáltal igazságtalan és egyenlőtlen helyzetet teremtve, megindul a gettósodás, a szegregáció. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, sok esetben roma tanulókat nevelő iskolák, a pedagógusok megfelelő eszköz, módszer, ösztönző erő hiányában elhagyják az iskolát, pedagógushiány lép fel. Visszatérve az első gondolathoz a család az a közeg, ami elsődleges a szocializációs folyamatokért, emberi mivoltunkért, kapcsolatainkért, létünkért felel. A probléma, lemaradás a család kulturális státusza, a szülők iskolázatlansága, hátrányos vagy többszörösen hátrányos helyzete, kielégítetlen lakáskörülmények, már az iskolába lépés előtt lemaradással, hátránnyal és a nyelvi kifejezőképesség hiányával magyarázható. Értelmiségi környezetből induló gyerekek részére könnyebb, hiszen a nyelvezetet magukba szívják kicsi koruktól, észrevétlenül felkészülnek az iskolára, az iskola nyelvezetére, szabályokra. Addig

azok a gyerekek, akik nem értik az iskola nyelvét nem fognak otthonosan mozogni az iskola világában, lemaradnak, kiesnek.¹³

¹³K. Nagy Emese. (2019) A roma tanulók iskolai sikerességének kérdései. Magyar Tudomány, 180. (11).
https://epa.oszk.hu/00600/00691/00194/pdf/EPA00691_mtud_2019_11_1638-1648.pdf
(Letöltés 2024.03.29.)

3. A saját kutatás hátterének, a kutatás bemutatása

Dolgozatomban a következő hipotéziseket vizsgálom. H1. A nevelőszülős családok más nevelési attitűdöket alkalmaznak az SNI-s gyerekeknél. H2. A gyermekvédelmi rendszer nem minden esetben tud megfelelni a gyermekek igényeinek. H3. A nevelésben élő gyermekek traumatizáltak érkeznek a kiemelés után, és további traumák érik őket a rendszerben. H4. Gyermekek tanuláshoz szükséges részképességei jobban fejlődnek a gyermekkiemelés után. H.5. Családrajznál a nevelőszülői családot gondolja családjának.

A magyarországi gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyerekek száma évek óta emelkedik, a 10 éves gyermekvédelmi rendszerben lévő tapasztalatom is ezt igazolja. A szakellátásba kerülő gyermekek kezdetben, nagyon nehéz helyzetben vannak, szinte „sokk” hatásként éri őket, ami párosul a tehetetlenség érzésével, a senkinek nem kellek, nem vagyok elég jó érzés. Ha a gyermek testi, lelki, értelmi és erkölcsi fejlődését veszélyeztető tényezők állnak fenn, valójában nincs idő és lehetőség a gyermek szándékainak, vágyainak a kikérdezésére, meghallgatására, legsürgetőbb a gyermek/gyermekek biztonságos elhelyezése. Így a gyermekek sodródnak az árral, haragjuk önmagukra, a gyermekvédelmi dolgozókra, és szüleik felé irányulhat, nem értik a helyzetet. Haragszanak önmagukra, úgy érzik, rosszak voltak, ezért kellett otthonról eljönniük. Dühösek lehetnek a szüleikre is, hiszen ők mintegy hagyták, hogy elvigyék a gyerekeiket. És persze nagyon dühösek a velük kapcsolatba lépő gyermekvédelmi szakemberekkel. Az alkalmazkodás időszakában a megoldások keresése folyik, mindenki részéről. Legjobb esetben az egyén megtalálja a megoldást a problémájához, el kezd beilleszkedni. Legrosszabb esetben a beilleszkedés nem valósul meg és gondozási helyről, gondozási helyre jár, alkalmazkodóképessége, egyensúlya nem áll helyre. Már nem csak a gondozási hely érzékel problémát, hanem az oktatást-nevelést végző intézmények, akik sorra küldik a járási szakértői bizottsághoz a felkérést az egyéb magatartás-tanulási nehézség problémákkal a nevelésben élő gyermekeket. Nevelésben élő gyerekek a legtöbb esetben nem fogadják el a házirendet, ellenkeznek minden ellen.

Interjú kérdései 43 fő gyermeknél, 6 év alatti 8 fő, esetükben nem releváns az interjú
29 fő volt együttműködő. 1. sz. melléklet.

3.1. A kutatási módszerek, eszközök, a kutatás menetének ismertetése

Kutatásom során gyermeklétszámom felhasználásával dolgozom, 43 fő, nevek elhallgatásával strukturált interjúval valamint projektív teszt felvételével családrajz és a teljesítmény tesztek közül Goodenough-féle emberrajz-teszttel szeretném a kutatásomat végrehajtani. Ezenkívül gondozási helyeket, ami jelen esetben 43 kiskorúnál 17 fő a nevelőszülőt jelent, mélyinterjú kapcsán vontam be a kutatásomba, projektív és teljesítmény teszt megrajzolására nem vállalkoztak.

A kutatásban való részvétel teljes mértékben önkéntes volt, habár érzetem együttműködésükben a ráhatást, nem pozitív értelemben. A kérdőív kitöltése előtt megbeszéltem a fiatalokkal és a felnőttekkel, hogy a kérdőív anonim, nevük nem szerepel A kérdőív kitöltése és az interjú megkezdése előtt az interjúalanyokat tájékoztattam az interjú céljáról. Kértem őket, ha bármilyen témakörrel nem kívánnak beszélni, azt jelezzék. A gyermek 13 kérdésből, míg a felnőtt 16 kérdésből állítottam össze. Az interjúk felvétele és a család és emberrajz megrajzolása gyermekek és felnőttek esetében jelenlegi gondozási-helyükön történt, ahol lakószobájukban vagy egy csendes helyiségben ültünk le. Az interjúk hossza 25 perc volt, plusz a gyermekek esetében a rajzok még 30 percet vettek igénybe. Az interjú kiterjedt a fiatalok múltjának, jelenlegi helyzetének és jövőbeli elképzeléseinek megismerésére. A múlt kapcsán a családban való nevelkedés, gyermekként a gyermekvédelmi rendszerben való nevelkedés, gondozási tapasztalatok, gyermekvédelmi szakellátás rendszerében dolgozókkal való kapcsolat, vérszerinti családdal való kapcsolat, iskolai élet, oktatással kapcsolatos tapasztalatok álltak. Kiemelt kérdés gyermekvédelmi rendszerben, gyermekvédelmi intézkedés alatt álló kiskorúak érzelmi élete, beilleszkedése, tanuláshoz való hozzáállásuk. A jövő kapcsán a gyermekek terveire voltam kíváncsi, az alábbi fő területeken: oktatás, személyes fejlődés. A felvett interjúkat külön-külön ismertetem, majd a hipotézisekkel összevetem. Kutatásomból olyan válaszokat is megjelenítetek, amelyeknek pozitív vagy negatív kicsengése van. Az eredmények összesítése a kérdésfelvetések, valamint az interjú kérdéseinek összekapcsolásával valósul meg, diagrammal ábrázoltatva.

3.2. A kérdőív eredményének feldolgozása

Interjú kérdései 43 fő gyermeknél, 6 év alatti 8 fő, esetükben nem releváns az interjú, 2 fő súlyos értelmi fogyatékos, míg 4 fő középsúlyos értelmi fogyatékos

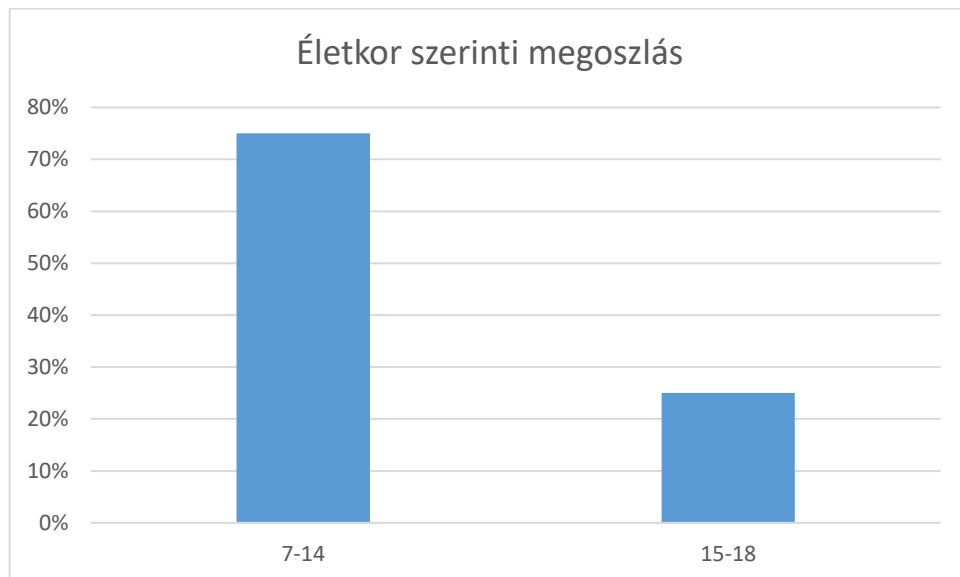
29 fő volt bevonható.

A kérdőív kiértékelésénél kiderült, hogy a megkérdezett gyermekek közül 0-3 év közötti 3 fő, 6 év alatti 5 fő, 6 -14 év között 29 fő, 14-18 év közöttiek pedig 6 fő, közülük 4 fő tölti ebben az évben a 18. életévét.

29 gyermek volt bevonható, interjú kérdések, válaszok

1. Életkor

- 7-14:22
- 15-18: 7

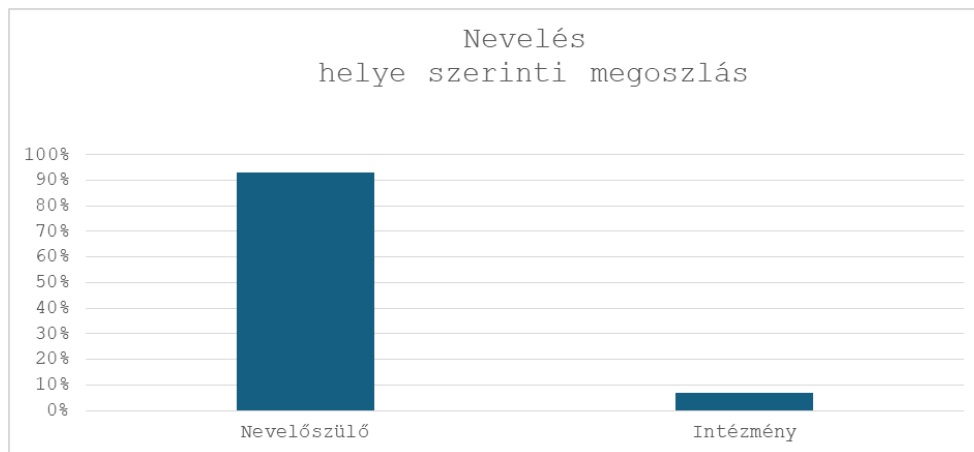

1.ábra Életkor szerinti megoszlás Forrás: saját

Gyermekek életkora széles skálán mozog 7-14 év közöttiek aránya magasabb 75 %-ék.

2. Hol nevelkedik?

- Nevelőszülő: 27
- Intézmény:2

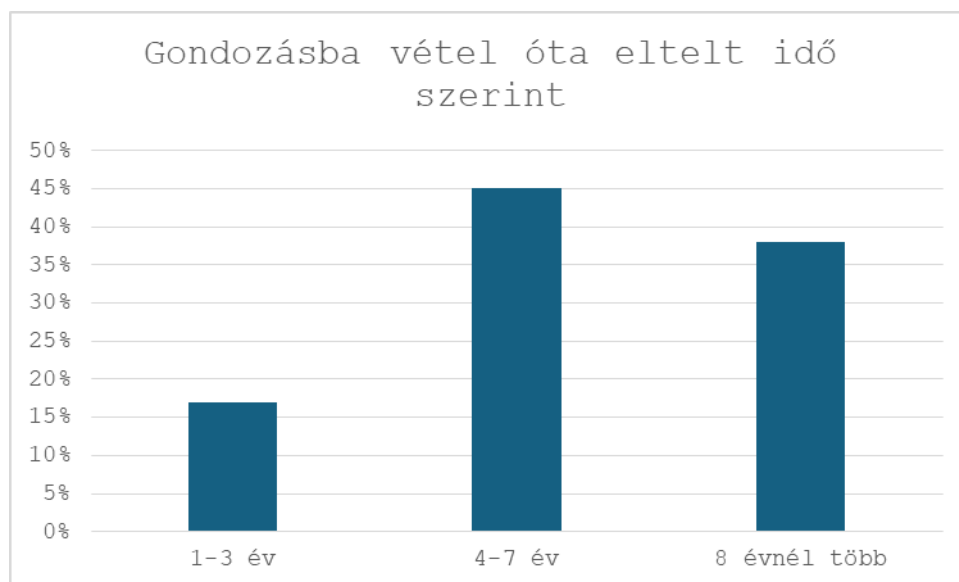

2.ábra Nevelés helye szerint Forrás: saját

Nevelésben élő gyermekek gondozásában a nevelőszülői ellátás jellemző.

1. Mióta él gondozási helyén?

- 1-3 év: 5
- 4-7 év: 13
- 8 évnél több: 11

3.ábra Gondozásba vétel óta eltelt idő Forrás: saját

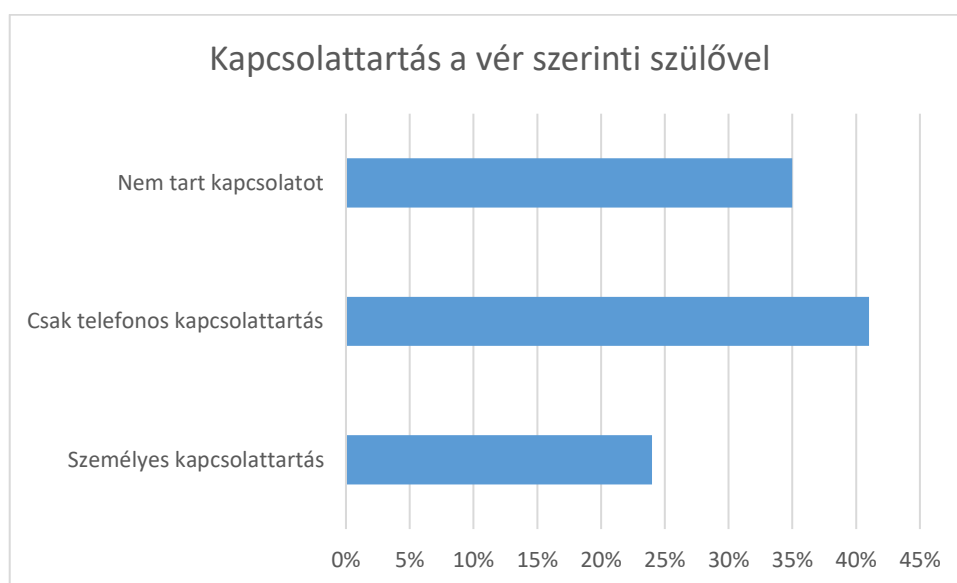
45 %-ék él 4-7 éve, vagy annál is tovább nevelésben.

2. Tartja-e a kapcsolatot a vérszerinti szülőkkel?

- Igen: 7
- Igen, rendszeresen: 8
- Nem: 14

3. Ha igen, milyen formában?

- Személyes: 8
- Csak telefon: 12

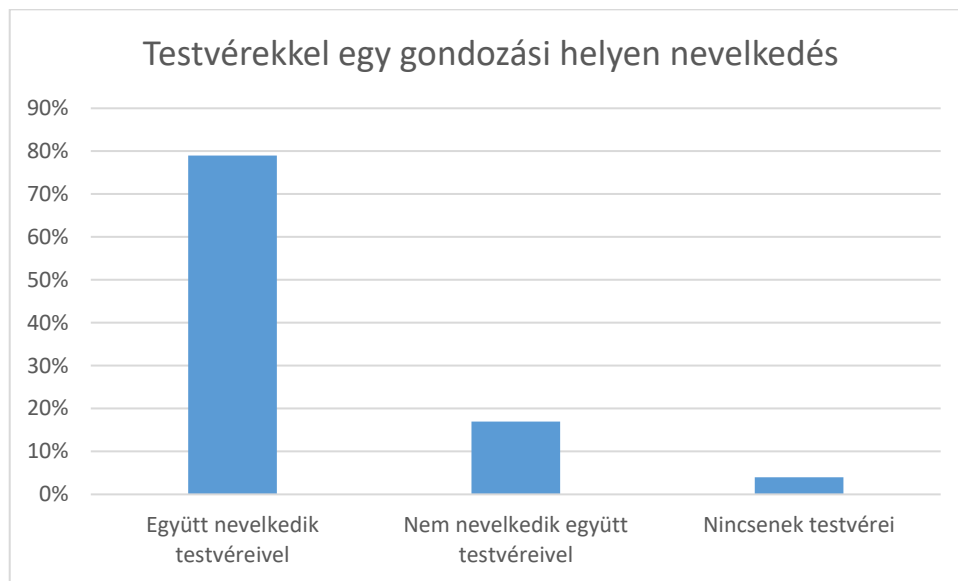

5.ábra Kapcsolattartás vérszerinti szülőkkel Forrás: saját

Vér szerinti szülők nehéz anyagi körülmények között élnek, a gyermekek személyes látogatása az illetékes Gyámhivatali határozat szerint kell történnjen, így önhibájukból nem látogatják őket. Ehhez illetékességi lakóhelyükön települési támogatást kérhetnek, hogy nevelésben élő gyermekeiket látogathassák, mégsem teszik meg többnyire, ahogy a diagram is mutatja. telefonos kapcsolattartás, a ma oly divatos facebook messenger vagy skype formájában ingyenesen valósítják meg.

6. Vannak-e testvérei? Együtt nevelkednek, egy gondozási helyen?

- Igen, együtt nevelkedünk: 23
- Igen, nem nevelkedünk együtt: 5
- Nem, nincsenek testvéreim: 1

6.ábra Testvérekkel egy gondozási helyen nevelkedés Forrás: saját

Gyermekevédelmi gyámok és Gyámhivatalok is igyekezünk a családi köteléket megőrizni és a testvérek együttes elhelyezését kérni, megoldani. Sajnos vannak lehetetlen helyzetek, például mikor 5. testvér pár kerül a rendszerbe, nincs olyan nevelőszülő akinél elhelyezhető lenne.

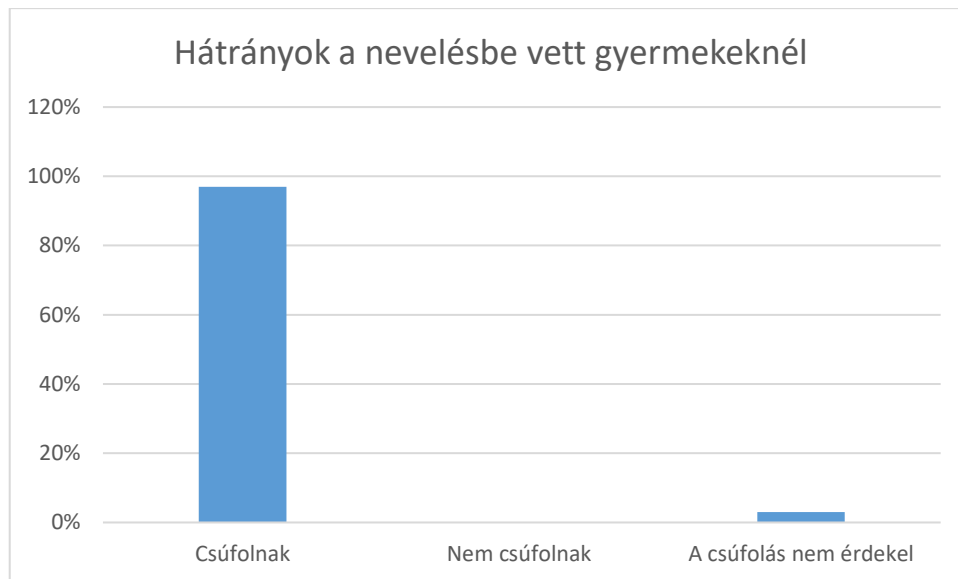
7. Önellátó, egyedül öltözik, tanul?

- Igen: 29
- Nem: -

Ez egyértelműen mutatja, hogy a megkérdezettek közül mindenki önellátó.

8. Érez -e hátrányt abból, hogy nevelésben élő?

- Igen, csúfolnak: 28
- Nem: -
- Nem érdekel: 1

8.ábra Hátrányok nevelésbe vett gyermekeknél Forrás: saját

Ez egy nagyon fontos kérdés, mert rávilágít a társadalom befogadó képességére, empátiára, arra, hogy ezek a gyerekek nagyon sokszor miért viselkednek deviánsan az iskolákba.

9. Milyen pozitív dolgokat tud felsorolni, arra vonatkozólag, hogy nevelésben él?

- Van új családom, barátaim: 19
- Szeretve érzem magam: 4
- Új iskolába járhatok, új embereket ismerhetek meg: 6

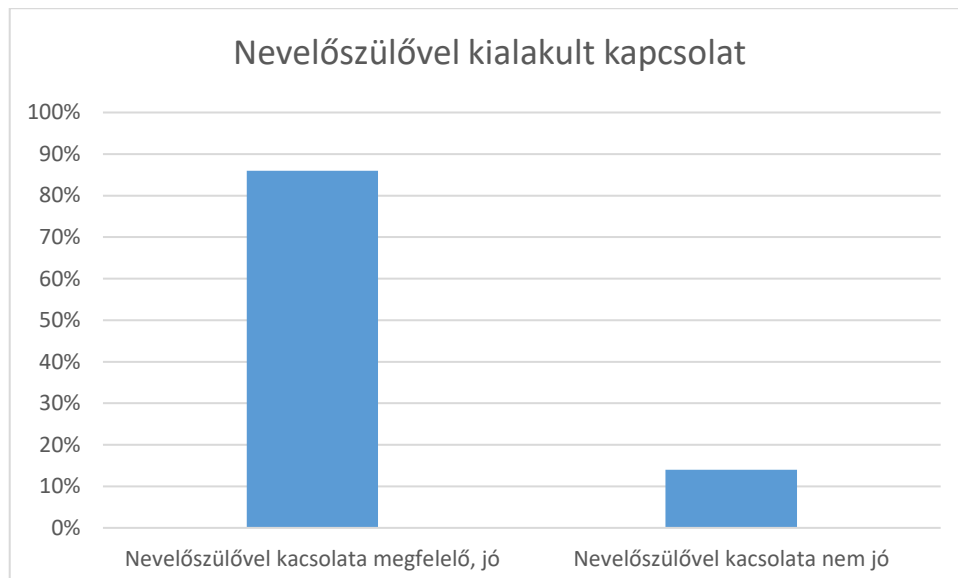

9.ábra Pozitívumok a nevelésbe vétel alapján Forrás: saját

Örülnek az új, befogadó családnak, a alapvető szükségleteik kielégítése megvalósul.

10. Nevelőszülővel milyen a kapcsolata?

- Megfelelő, jó: 25
- Nem jó: 4

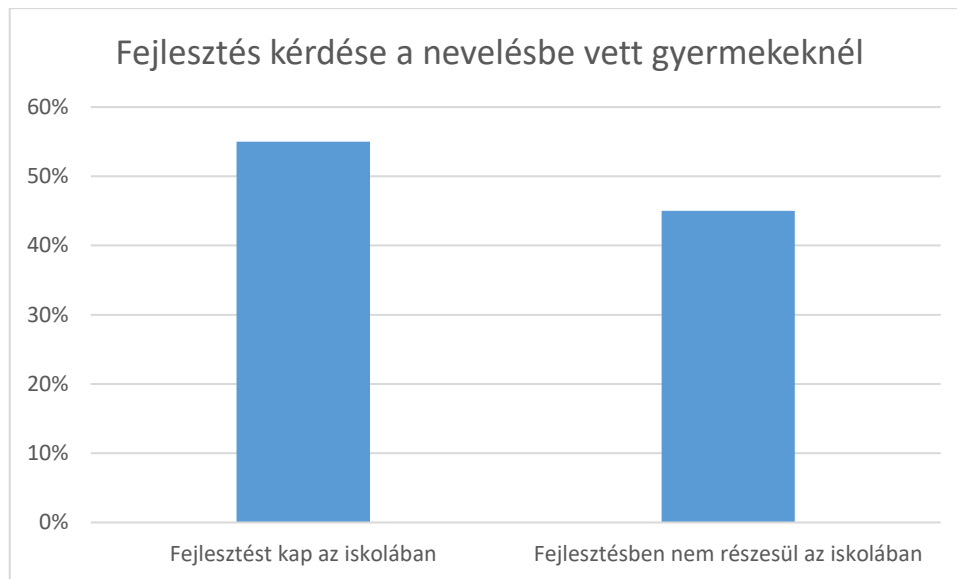

10.ábra Nevelőszülővel kialakult kapcsolatForrás: saját

Úgy éreztem erre a kérdésre adott válaszok nem voltak őszinték.

11. Szokott-e fejlesztést kapni az iskolába?

- Igen: 16
- Nem: 13

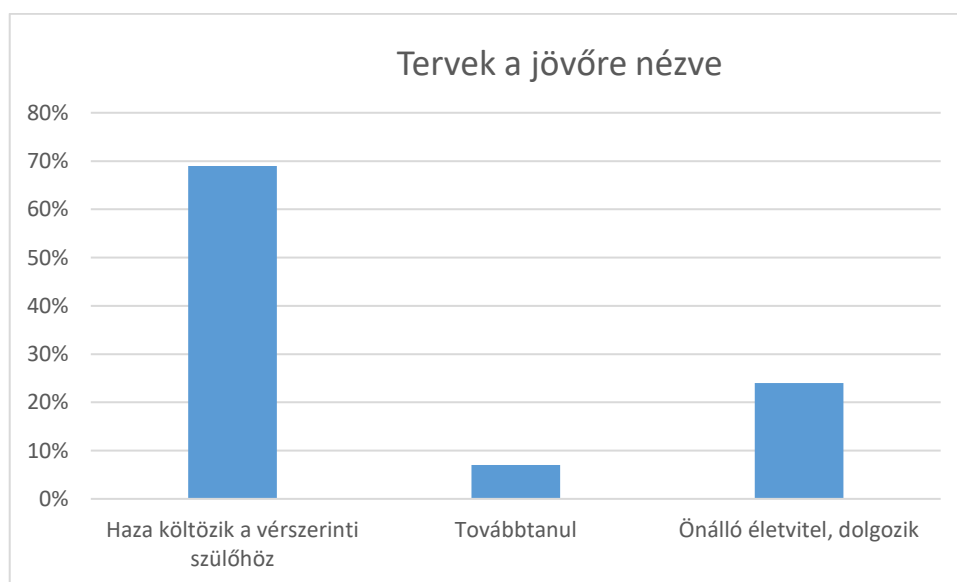

11.ábra Fejlesztés igénylő gyermekek Forrás: saját

Azon gyermekek száma, akik fejlesztést igényelnek a nevelőszülői elhelyezés során magas

12. Jövőre nézve, milyen tervei vannak?

- Haza költözik a vérszerinti szülőhöz: 20
- Továbbtanul: 2
- Önálló életvitel, dolgozik: 7

12.ábra Tervek a jövőre nézve Forrás: saját

Elég magas arány mutatja a jövőbeli szándékot. Vérszerinti szülővel való kapcsolattartás idején megfigyelhető, hogy teljesség igénye nélkül mindent szabad, ezért a gyermekek vágnak arra, hogy szabályok nélkül élhessenek. Azt gondolják, „otthon” nem kell

elvárásoknak megfelelni, a szülő most nem tudja nevelni, de majd később fogja szeretni és együtt lehetnek.

13. Vannak barátai a gondozási helyen?

- Igen: 29
- Nem:-

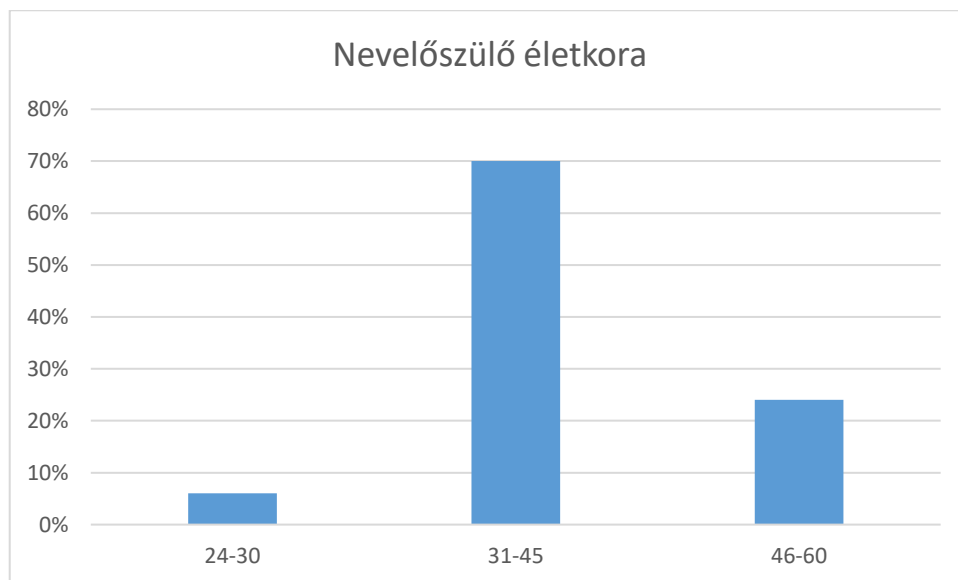
Kortárs kapcsolataik jónak ítéltetők, találnak barátokat, az a tapasztalat, hogy hasonló életkörülményből jövőekkel barátkoznak szívesen, ez nem minden esetben jó, mert könnyen befolyásolhatóak.

Interjú kérdések felnőtteknek, (43 fő gyermek esetében) válaszadás aláhúzással

Nevelőszülők 17 fő

1. Életkor?

- 24-30: 1
- 31-45: 12
- 46-60: 4

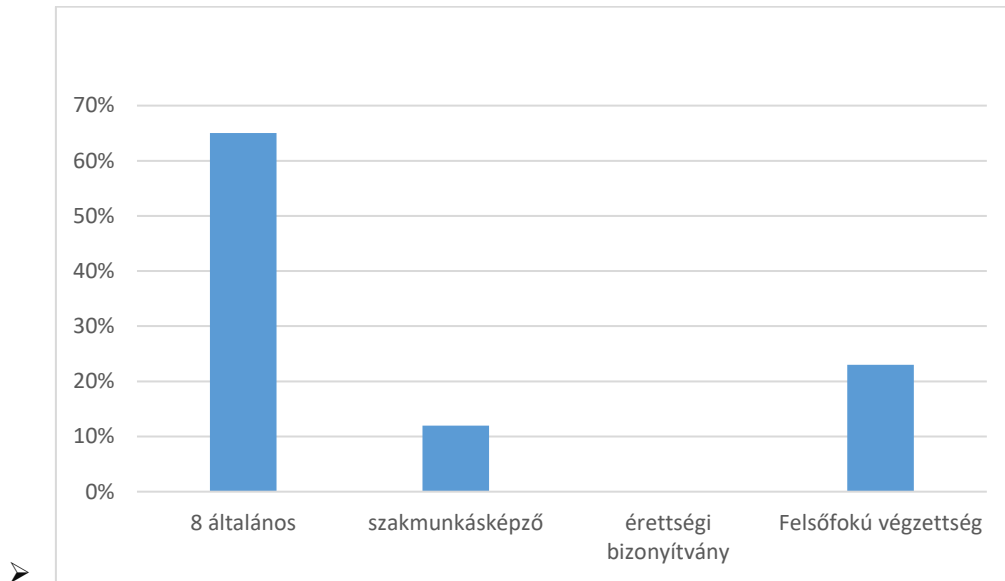
1.ábra Nevelőszülő életkora Forrás: saját

Nevelőszülők életkorát tekintve, középkorúak a nevelőszülők tehát tapasztalattal bírnak.

2. Iskolai végzettség?

- 8 általános: 13
- szakmunkás képző: 2
- Érettségi bizonyítvány
- Felsőfokú végzettség: 2

Nevelőszülők iskolai végzettség szerinti megoszlása

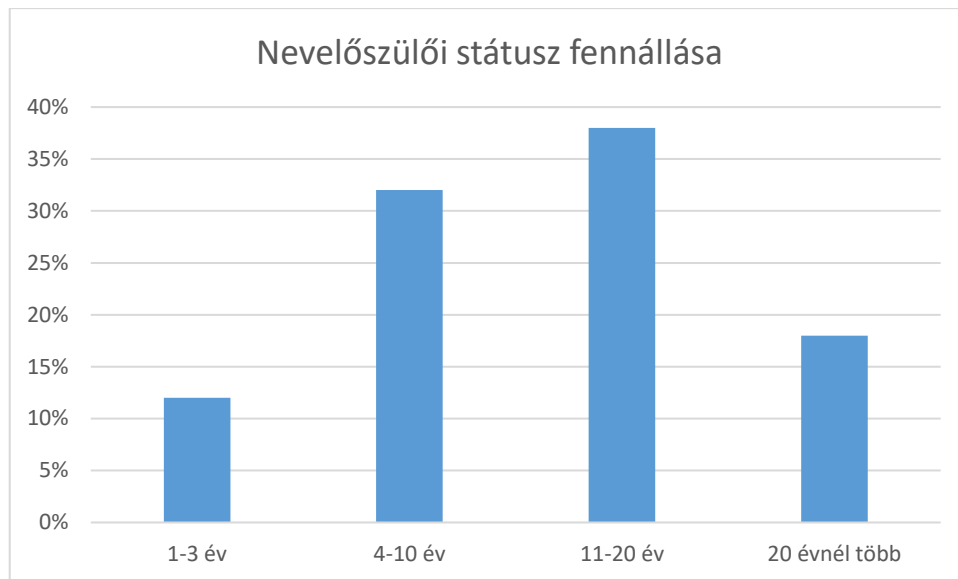
➤ 2.ábra Nevelőszülők iskolai végzettsége Forrás: saját

Nevelőszülők iskolai végzettsége 65%-ban 8 általános, kivéve az Intézményi ellátást, ahol felsőfokú végzettségűek látják el a feladatot.

Megkérdőjeleződik, hogy mint megélhetési munkaformaként tekintenek eme feladatra, de ez már egy másik kutatás témaköre lehetne.

3.Mióta nevelőszülő? (

- 1-3 év: 2
- 4-10 év: 5
- 11-20 év: 6
- 20 évnél több: 3

3. ábra Mióta nevelőszülő Forrás: saját

Legtöbbjük kellő tapasztalattal rendelkezik a nevelőszülői munka kapcsán.

4. Hány férőhelyes, hány gyermek gondozását látja el?

- 1-2: 1
- 3-4: 10
- 5 több: 6

10 esetben 4 gyermek nevelését látják el, különböző korosztályú, képességű gyermekek, egy –egy esetben nevel a nevelőszülő egy illetve 6 gyermeket. Magas gyermeklétszámmal dolgoznak.

5. Mennyire nehéz az ön munkája?

- Nagyon: 17
- Kevésbé-
- Egyáltalán-

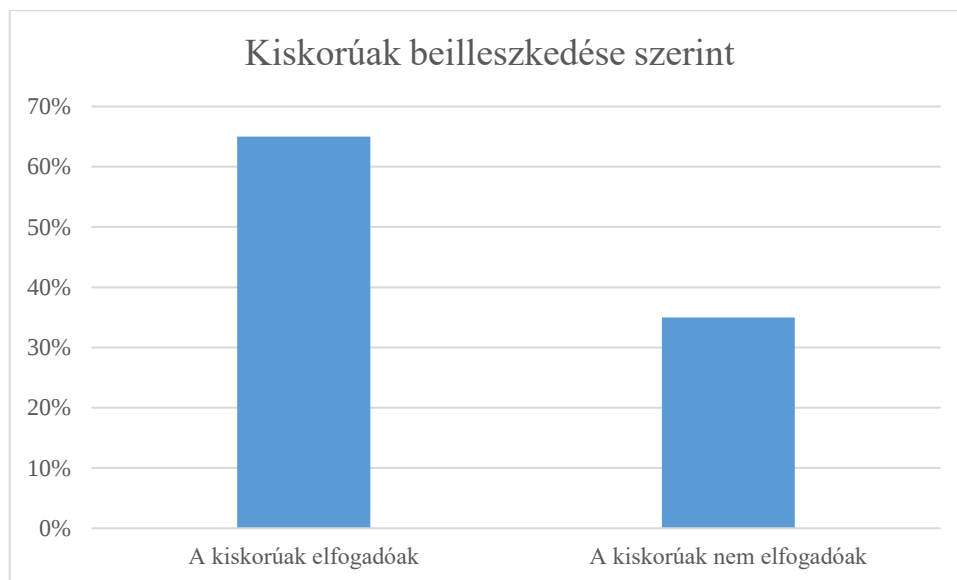
100%-an nehéznek ítélik meg munkájukat.

6. Milyen a kapcsolata az intézményekkel, nevelőszülői tanácsadóval, gyermekvédelmi gyámmal, vérszerinti szülőkkel? (kérdéseket szeretném egy diagramba)

- Megfelelő: 17
- Nem jó

7. Mennyire elfogadóak a kiskorúak? (43 fő gyermekre értve)

- Elfogadóak: 28
- Nem elfogadóak: 15

7.ábra Kiskorúak beilleszkedése szerint Forrás: saját

8. Mennyire sikerül beilleszkedniük a gondozási helyen? (43 fő gyermekre értve)

- Beilleszkedésük megfelelő: 28
- Nem alakult ki: -
- Bizonytalan: 15

9. Milyen negatív dolgokkal találkozik munkája során? Soroljon fel párat.

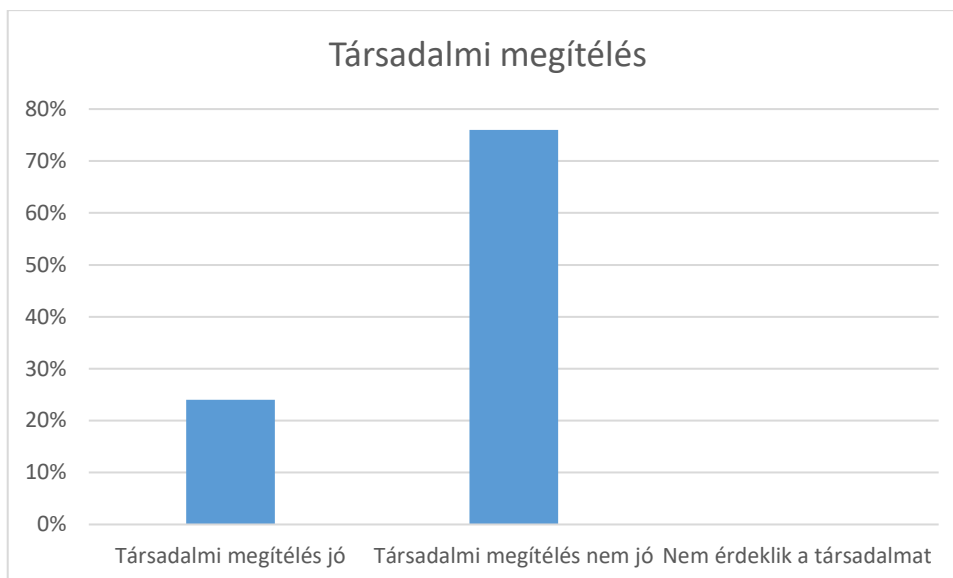
A társadalom lenéző magatartású a legtöbb nevelőszülővel szembe.

10. Milyen pozitív dolgokkal találkozik munkája során? Soroljon fel párat.

Gyermekek felnevelése.

11. Ön szerint a társadalom véleménye az Ön munkájáról?

- Jó: 4
- Nem jó: 13
- Nem érdekel

11.ábra Nevelőszülők társadalmi megítélése Forrás: saját

Társadalom elítélő magatartású a nevelőszülőkkel szemben, ami ellenállást, rossz érzést válthat ki bennük.

12. Gyerekek mennyire önállatóak?

- Önállóak: 35
- Nem önállóak: 8

12.ábra Gyerekek önállósága Forrás: saját

13. Mikor tanulnak, kell-e velük iskola után foglalkozni, marad-e elég idő másra?

- Délután, foglalkozok velük: 7
- Soha:-
- Nincs rá idő: 36

Dolgozatom szempontjából fontos kérdés gyerekek részképességeit tekintve, nem fejlődnek jobban, ha nincs idő foglalkozni velük.

14. Ellátott gyermekek közül hány gyermek jár fejlesztésre, vagy van szakértői véleménye?

- Van Szakértői véleménye: 36
- Nincs: 7
-

14.ábra Szakértői vélemény a gyermekekről Forrás: saját

Dolgozatom szempontjából szintén fontos kérdés. Nevelőszülői családok nevelése sem szünteti meg a hátrányokat, magas az fejlesztések aránya a gyerekek között.

15. Szakértői vélemény által kijelölt fejlesztésekre járnak?

- Igen jár: 31
- Járnia kellene, de nem tudom elvinni, a többi elfoglaltság miatt: 5
- Nem kell járnia:-

15.ábra Fejlesztésre járnak Forrás: saját

90%-os az arány, hogy a fejlesztéseken részt vesznek, az otthoni gyakorlás, mint az előző kérdésnél kiderült nem kivitelezhető.

16. Vannak-e sikerélményei?

- Igen: 9
- Nem: 8

Nem éreztem őszintének a válaszadást, minden családlátogatás alkalmával a tehetetlen, panasz áradatot szokták rám zúdítani, úgy kell emlékeztetni, hogy valami jót is mondjanak a gyerekről, erről a helyzetről.

3.3. Családrajz és a Goodenough-féle emberrajz elemzése

Kutatásomat a Családrajz és teljesítmény tesztek közül Goodenough-féle emberrajzzal kívánom megsegíteni, elemezni. Vizsgálati módszerekkel a következőket tapasztaltam, 29 fő rajzolt.

Családrajz készítésénél, kértem, hogy rajzolják le a családjukat. 17 fő rajza a vérszerinti családot tükrözte, míg az értelmezhetetlen volt, ők a nevelőszülői családot tekintik családjuknak. Nagyon nehezen indult a rajzolás. A lapot fekvő helyzetben 2 fő használta ki, 27 főből 12 főnek értelmezhetetlen rajz készült, a maradék 15 fő a lapot alig használta ki, legtöbb esetben hiányos, csonka család, apró vonalvezetésű emberrajzolással történtek a családrajzok. 2 fő, aki kitöltötte a lapot, szépen dolgoztak, színes ceruzát

használva készítették el a családrajzukat. Többieknel elmaradás figyelhető meg, úgy éreztem vontatott volt a rajzolás, kevés odafigyeléssel, készültek el a rajzok.

Grafomotoros készségek, ceruzahasználat, formai struktúrák szintje nem mutatnak kellő mentális érettséget, személyiség egyensúlya hullámzó. Legtöbbjük rajza apró volt, önbizalomhiány, szomorúság tükrözte, személyiség alakulásuk kialakulóban, jelenleg önismereti, önelfogadási, önértékelési problémák meglétére utal.

Feladatvégzés közben önállóan dolgozni nem tudó, motiválatlan, nem szabálykövető, beszéd trágár, rajzkészség hanyag. A nem akarás tükrözte a munkájukat, iskolába is jellemző a hanyag hozzáállás a tanulmányokhoz.

Megfigyelhető, hogy a szülő nagyon távol áll a gyermektől vagy alatta, vagy fölötte helyezi el, ő maga pici figuraként ábrázolva, mellette, mint védelmező szülő nincs, ez a szülő-gyermek kapcsolat zavarára utalhat. A szülői minta hiánya, „nem kellek senkinek” érzés, nem tud azonosulni, értékrend, erkölcsi normák kialakulatlanságának hiánya. Levertséget, szorongást, családi problémákat, passzivitást figyeltem meg.

Goodenough-féle emberalak ábrázolásnál, intelligencia fejlettsége átlag alatti értékek jöttek ki IQ 70-85 érték között alakult. Életkori szintjüknek nem megfelelő, szenzo-motoros tevékenységének fejlettsége kialakulatlan szinte mindenkinél. Élmények, ismeretek, képességek integrációjának foka értékelhetetlen, nem is igyekeztek a kérdésnek eleget tenni. rajzolj egy embert, amilyen szépet csak tudsz!” Nem szép és főleg nem részletes embert rajzoltak, hanyag hozzáállás jellemezte a munkájukat. Emberrajzolás 12 főnél volt felismerhető, színvonala viszonylag megfelelő. Emberalak differenciálatlan, arányos, összesen IQ 70-85 érték között alakult, intelligencia fejlődése átlag alatti, fejlesztésre szorul.

3.4. A kutatás eredményeinek összegzése hipotézisekkel összevetve

A kutatás összevetése a hipotéziseimmel majdnem minden esetben megerősítést nyert, egy kivétellel, következőkkel igyekszem bemutatni. Első hipotézisem: a nevelőszülős családok más nevelési attitűdöket alkalmaznak az SNI-s gyerekeknél. A gyermekek esetében a kérdőív kiértékelésénél a 8., 10., 11., 12-es kérdések, míg a felnőtteknél 2., 5., 7., 9., 11., 13., 14-es kérdések válaszaival tudnám megerősíteni. Sok esetben nincsenek felkészülve a nevelőszülők, a kapott gyermek személyiségére, nem tudnak vele azonosulni, nem értik, nincs meg a kellő nevelési következetes technika.. Nevelőszülők interjú kérdésekre adott válaszai eltérőek, Van köztük olyan nevelőszülő, aki 30 éve végzi eme tevékenységet és van köztük olyan, aki csak egy éve. Ezért a kérdésekre adott válaszok is eltérőek. Egy valami

egyezik a 17 főnél, aluliskolázottak, 8 általános végzettséggel rendelkezik a nevelőszülők közül 13 fő, másik 2 fő szakmunkás bizonyítvánnyal, 2 gondozási hely estében Lakásotthonok, képzett nevelőkel. Beilleszkedésük nehézkes. Házirendet, szabályokat nem vagy alig akarják betartani, nincs megfelelő következetes nevelési technika, amivel a gyermekek motivációját sikerülne elérni. Kicsik 0-6 éves korig mondható, hogy kötődnek és igyekeznek a gyermekek jól viselkedni, viszonylag szabálykövetők. Majd az a tapasztalat, hogy az iskolát követően valami megváltozik "elromlanak". –Nem akarnak tanulni, nagy az ellenállás, a nevelőszülők kezében nincs eszköz, ismereteik hiányosak, leterheltek. ". –Nem akarnak tanulni - Nem készülnek az iskolai órákra, hiába veszi meg a nevelőszülő az iskolai felszerelést, azt elcserélik bármire, ugyan ez vonatkozik a szép ruhákra"- mondja egy 20 éve nevelőszülő. Nagyobbak a vérszerinti szülők által könnyen befolyásolhatóak és azt gondolják, ha a nevelőszülőnek bosszúságot okoznak, akkor a gyermekvédelmi rendszer hamarabb elengedi őket és haza mehetnek. Munkájukban óriási a teher, a gyermekek, vérszerinti szülők hangulat ingadozásai, a felbőszült pedagógusok, akik a nevelőszülőket hibáztatják, amiért kezelhetetlen a gyerekek

Megerősítést nyert szintén a második hipotézisem, miszerint a gyermekvédelmi rendszer nem minden esetben tud megfelelni a gyermek igényeinek 8., 9., 10-es gyermek kérdőívek prezentálják legjobban állításomat. nevelésben élő gyermekek alsóbb rendűnek tekintik magukat. Deviáns magatartásuk sokszor különbözőképpen nyilvánul meg, verekedés, lopás, szökés, prostitúció. Szóban a beilleszkedésük elmondásuk alapján, minden jó „ - Nincs semmi gond Marika néni” –egy nevelésben élő kisfiú, „ Szeretünk itt lenni”- egy nevelésben élő kislány. Sokszor érzem azt, mintha nem lenne szabad a gyermekvédelmi gyámnak elmondani a tényleges, valós dolgokat, szeretnék más minőségben feltüntetni magukat és a nevelőszülőt, gondozási helyet. Problémák, gondozási hely módosítás esetén kerülnek általában felszínre a mélyen gyökerező problémák, amik már akkor megoldhatatlanok, hiszen a két ember között lévő viszony, annyira elmérgeződik, hogy semmilyen segítő beszélgetés nem használ- „vigyék innen ezt a gyereket, nem neveltem tovább”- egy mérges nevelőszülő. Hiába kérjük, látogatunk havonta szükség esetén többször is, beszélünk a gyerekekkel, nevelőszülővel, mégsem érzem sokszor őszintének a helyzetet. A segítő hivatásnak alapja a bizalom, ami úgy tűnik nem minden esetben tud megvalósulni. Elmondásuk alapján a gyermekvédelmi rendszerrel nevelőszülői tanácsadóval, gyermekvédelmi gyámmal nincs problémájuk, igyekeznek együtt működni, vagyis ígéretet -, „Most már jó leszek, nem fogom ezt meg azt csinálni” –nevelésben élő gyermek, aki dohányzik 5 osztályosan az iskola mosdójába. A legtöbb esetben 43 főből 29 fő esetében a

vérszerinti szülők nem élnek kapcsolattartási jogukkal, amit a Gyámhivatal határoz meg, vagyis havonta egy személyes és hetente egyszeri telefonos kapcsolattartást. Nagy általánosságban a rendszeresség hiányzik, a vérszerinti szülők ígéretnek, és a megadott időpontban nem jelennek meg, előtte 24 órával kötelesek jelezni a gondozási hely felé telefonon, hogy kívánnak-e élni kapcsolattartási jogukkal. Ha ezt elmulasztják a nevelőszülő nem köteles a kapcsolattartási helyre szállítani a gyermeket/gyermeket. Gyerek nem érti a vérszerinti szülő anya/apa miért nem jött, miért nem hívta, miért nem kíváncsi. Ha megtörténik a személyes kapcsolattartás, a vérszerinti szülők üres ígérekkel „-jövőhónapba már kifestünk és jöhetnek haza- vérszerinti szülő megnyilvánulása” kecsegtetik a gyerekeket, akik nagyon szeretnék hinni a szülőknek, mert bármilyen az a szülő, a gyerek akkor is csak hozzá kötődik és elhiszi, hogy majd mennek haza és a gyermekvédelmi szakemberek haza engedik őket. Sajnos kevés esetben fordul elő, hogy eleget tudnak tenni a hazagondozás feltételeinek. Gyermekvédelem alapellátás, szakellátás igyekszik a szülőket hozzásegíteni, megsegíteni de csak annak lehet segíteni, aki hagyja és akarja. Jövővel kapcsolatos kérdésekre a válasz kétségbe ejtő. „Nem tudom, majd vissza megyek anyuékhoz” – nevelésben élő fiataikorú, aki ez évben tölti a 18. életévét. Tanulni nem szeretne, utógondozást sem kér, csak szabad szeretne lenni.

Kérdőív során a harmadik hipotézisem is megerősítést nyert, miszerint A nevelésben élő gyermekek traumatizáltak érkeznek a kiemelés után, és további traumák érik őket a rendszerben. Önfogadás, beilleszkedés, negatív énkép, zárkózottság, az új dolgok felé nem képesek nyitni, nem jellemzi a rugalmas gondolkodás, játszani nem tudnak, az elmúlt évek tapasztalatai is ezt bizonyítják. Az 1., 4., 5., 8. 9., 12., kérdőívek is ezt szemléltetik. Traumán való átesés legjobb módja, ha minél hamarabb szakemberhez kerül a gyermek a problémák felismerésével, definiálásával, kezelésével. Ennek a megfelelő szakemberek és ezek felkészültsége jelentené a megoldást a helyzetre. Nevelőszülői Hálózatok nem rendelkeznek pszichológussal, vagy ha valamilyen csoda folytán mégis, akkor a szakember olyan leterheltséggel dolgozik, hogy hatékony munkát a magas gyermeklétszám és távolság miatt nem tud végezni. A leterheltség nem csak a pszichológusra vonatkozik, hanem a gyermekvédelemben lévő összes szakemberre, jól működő szakmai kommunikációnak kell kiépülnie, amit meg kell, hogy előznie egy alapos ismerete a szakmának, hathatós segítséget csak úgy lehet adni. Mindennek a kommunikáció az alapja, kompetencia határának felismerése, betartása, egymásra épülése, valamint naprakész tudás- és információs bázis működtetése.

Negyedik hipotézisem is megerősítést nyert a gyermekek tanuláshoz szükséges részképességei jobban fejlődnek a gyermekkiemelés után. 11., 12., 2., 14., 15-ös kérdőívek tükrözik a legjobban. Az óriási leterheltség miatt a nevelőszülőknek az alapvető szükségleteken kívül, mást nem tudnak biztosítani, én ezt olvastam ki a kérdőívekből. Mire 4-5 gyereket elkísér az oktatási-nevelési intézményekbe, bevásárol, takarít, főz, majd ebéd után a gyerekekért kell megy, a legtöbb szegregált iskolába nincs napközi, a tanár hiány miatt, vagy esetleg, ami sűrűn előfordul egyéb szakrendelésre kell vinni a gyerekeket, nem marad idő a lényegre a tanulásra. Motiválnak nem mondanám a gyerekeket, sőt. demotiváltak minden téren. nem marad idejük. a gyermekekkel való foglalkozás szinte minden esetben elmarad, az önmegvalósítás, szabad idő hasznos eltöltése nem valósul meg a rengeteg napi feladat miatt. Sikertelenség érzése, tartós daccá, ellenszegüléssé válhat. Örömszerzés egy formája „- csak azért se, bármit kérnek nem teszem meg, nem engem fognak hibáztatni, hanem őt! - nevelésben élő gyermek megnyilvánulása. Szociális kapcsolattartás és a kortársakhoz, nevelőszülőkhöz való alkalmazkodás

Ötödik hipotézisemnél a családrajznál a nevelőszülői családot gondolja családjának, nem nyert megerősítést, mert 29 rajzból 21-en a saját vérszerinti családjukat vélik a „családnak”. erről hasonlóképpen vélekedek, azt gondolom, bármilyen is az a család, ha nem abúzázás történt veszélyeztetésként, az anyai szeretetnél nincs igazibb. Támogató rendszernek kellene megtalálni az utat a családokhoz, hogy képesek legyen saját gyermeküket felnevelni, szeretni. Létezhet-e az egyén szempontjából valóban jól működő alternatívája a családban történő felnövésnek? A családon keresztül a gyermek természetes úton, észrevétlenül gyűjt tapasztalatokat az emberi élet számos területéről. Látni fogja, hogy a mindennapi létfenntartáshoz szükséges egy háztartás megszervezése, megtanulja, hogy hogyan kell gazdálkodni, vagy például hogyan kell ellátni egy kistestvért, egy idős embert, vagy akár egy háziállatot. De legalább ennyire fontos az a természetes, családi közeg, hogyan beszélgetnek, minek örülnek, vitatkoznak, kezelik a problémákat, hoznak döntéseket a szüleik. Intézményekben a nevelőkkel szemben az az elvárás, hogy a gyermek érdekeit maximálisan figyelembe véve hozzanak döntéseket a saját érzéseiket mellőzve, rigid, hideg környezetben.

4. Tapasztalatok, összegzés

„„Magyarországon több mint 35 ezer gyermek él valamilyen fogyatékossgal. A statisztikák szerint a sajátos nevelési igényű gyermekek száma nő, ennek ellenére az oktatási rendszer hiányosságai miatt legtöbbször még mindig elkülönítetten foglalkoznak velük. A KSH által 2017-ben kiadott jelentés szerint 2017-ben 829 fogyatékossgal élő gyermek élt fogyatékossgal élöket ellátó intézményekben. Intézményben elhelyezett gyermekek közül kb. egyharmada él fogyatékossgal. Gyermekeothonokban vagy szociális intézményekben nyújtott nevelés nem jelent megfelelő segítséget, de Magyarországi viszonylatban nem rendelkezünk más lehetőséggel. A gyerekek mentális fejlődése a döntő a gondozási hely megválasztásánál, intézményi ellátás férőhely hiányában nem tud megvalósulni, ezért a nevelőszülős ellátásokat részesítik előnybe.

A gyermekvédelmi gondoskodásban élők kb. 7 százalékat utasítják évisméltésre, ez az országos átlagnak több mint a háromszorosa.) Igazolatlan hiányzás miatti évisméltés a gyermekeothonban élő gyermekeknél 4,5 százalék, míg a nevelőszülőknél élő nevelteknél 0,2%. Az iskoláskorú cigány gyermekek hozzávetőleg egyötöde értelmi fogyatékosoknak fenntartott iskolákba vagy osztályokba jár. vizsgálata hasonló arányokat mutatott a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek körében. Az interjúk vizsgálatuk keretében megkérdezett 120 gyermek közül 48-at minősítettek sajátos nevelési igényűnek. Statisztikai adatok szerint általános iskolában a gyermekvédelmi gondoskodásban élők 40 százaléka tanul (kb. 8000 fő) és közülük 30 százalék értelmi fogyatékosokat ellátó oktatásban részesül. A Szociális- és Munkaügyi Minisztérium 2004/2005-ös tanévre vonatkozó adatai szerint a szakellátásban élő iskoláskorú gyermekek közel egynegyede részesült eltérő tantervű oktatásban. A gyermekeothoni neveltek 33,7 százaléka és a nevelőszülőknél nevelkedők 17,2 százaléka. Szakemberek egyetértenek abban, hogy az eltérő tantervű oktatási rendszerbe került gyermekek – mind a saját családban élők, mind az ellátásban élők – csak nagyon ritka esetben kerülnek vissza a normál, integrált oktatási rendszerbe. ”¹⁴

A családon keresztül a gyermek természetes úton, észrevétlenül gyűjt tapasztalatokat az emberi élet számos területéről, egy jól működő családban az öröm és bánat ugyan úgy jelen van, mert a sikerek között a sikertelenséget, kudarcot is meg kell tapasztalnia a gyereknek, ezáltal problémamegoldó képessége, konfliktus kezelése megfelelően alakul. Ezért a

¹⁴ A Gyermekejogi Civil Koalíció állásfoglalása az EU Gyermekejogi Stratégiájáról
<https://gyermekjogicivilkoalicio.hu/wp-content/uploads/2021/05/EU-Gyermekejogi-Strategia-2021-GYCK-Allasfoglalas.pdf> (Letöltés: 2024.04.22.)

családnak nagyon fontos az értékközvetítő szerepe van a felnövő gyermek identitásának, személyiségének kialakulásában. Ez az értékközvetítő szerep direkt és indirekt módon jelentkezik, attól függ, éppen milyen családi ünnepek vannak, milyen vicceken nevet a család, miért jár büntetés és miért dicséret. Ha jól végiggondoljuk ezt a fajta tudást nagyon nehéz átadni mesterséges körülmények között. Egy gyermekotthon erre képtelen, jellegéből adódóan nem tudja biztosítani azt az érzelmi környezetet, amire egy normálisan működő család képes, habár tökéletesen működő család nincs, csak a filmekben.¹⁵

Önmegvalósítás feltétele a boldog, kiegyensúlyozott élet, legalábbis annak kellene lennie, a nevelésben élő gyermekeknél nem tapasztalható. Dolgozatom végére érve még biztosabb vagyok abban, hogy nagyon fontos a megfelelő motiváló kommunikáció, példaértékű, következetes magatartás, önbizalom növelő, negatív érzések, szorongások megelőzését célzó beszélgetések. Többszöri személyes találkozás, szorosabb életút figyelés, mint amennyit a rendszer 6 év feletti gyermekeknél, havonta egyszeri alkalmat ír elő. A társadalomba való beilleszkedés, a gyermekeknek el kell érniük egy bizonyos szintet, képesnek kell lenniük társas kapcsolatok kialakítására, a kortárs csoportba való beilleszkedésre, önfogadásra. Gyermekvédelmi rendszerben, pedagógusként dolgozók feladata a gyermekek érzelmi életének és az erkölcsi ítélet alkotásának differenciálódás elősegítése, megértetése. Az élet produkál olyan élethelyzeteket, amikor egy gyermek számára az intézményi ellátás sokkal biztonságosabb, mint a saját vérszerinti családja. Abban sem lehetünk ugyan biztosak, hogy minden családban felnőtt gyermek testileg, lelkileg, szellemileg egészséges felnőtt lesz, de azt sem sejthetjük, hogy minden intézményben felnőtt gyermekből deviáns magatartású felnőtt válik. A család szocializációs szerepét kívánom a hangsúlyozni dolgozatommal, amelyet semmilyen intézmény nem tud átvállalni, azt az érzelmi támogatást megadni. Gyermekek komoly hátrányt szenvednek, és a társadalmi beilleszkedésük lényegesen nehezebb. Láthattuk a kutatási eredményekből azt is, hogy a gyermekek értelmi és érzelmi életének két fő színtere van a család és az iskola. Fontos, hogy a szülő képviselje a gyerek érdekeit az iskolában, valójában minden az együttműködésről, odafigyelésről szól. Az iskolai élet a társadalom kicsinyített mása, fokozatosan a családi életből nő ki, ezért az iskola feladata az is, hogy a családi háttérből eredő hátrányokat kompenzálja, és olyan pedagógiai eszközöket alkalmazzon, amelyek képesek arra, hogy az esélyek egyenlővé váljanak, a gyerekek közötti különbségek csökkenjenek, és mindenkinek ugyanolyan lehetősége legyen jövőjének felépítésére.

¹⁵ https://www.esely.org/kiadvanyok/1995_2/aneveloszulok.pdf (Letöltés: 2024.04.22.)

Dolgozatomból azt szűrtem le, hogy a nevelőszülők igyekeznek gyermekközpontúak lenni, megfelelően szeretni, a szükséges nevelést, gondozást megadni. Gyermek szocializációját befolyásolja, hogy a nevelő család milyen körülmények között él, milyen a társadalmi státusza, iskolai végzettsége, pozitivitása az élet felé. A nevelőszülők 90 %-a alap iskolai készségekkel bír, a rengeteg egyéb teher és elfoglaltság miatt, az odafigyelés, támogatás nem minden esetben tud megvalósulni.

„A normalizációs alapelv figyelembevételével végzett szakmai munka elősegítene az érintettek esélyegyenlőségét, esélyeiknek javulását, illetve társadalmi integrációjukat. A normalizáció alapelvét az értelmileg akadályozott emberek gondozásával kapcsolatban dolgozták ki. Ez az alapelv a gyógypedagógia számára ma már nélkülözhetetlen. A normalizációnak – általánosítva és kiterjesztve – a gyermekvédelem egyik kulcsfogalmává kell válnia. A „normalizációs elv követelése nem korlátozódnak csupán a fogyatékosügy – ezen belül is az értelmi fogyatékosok ellátásának – területére, hanem alapvetően minden diszkriminált vagy diszkriminációtól fenyegetett, illetve a társadalom szociális és kulturális életéből kizárt emberrel kapcsolatosan fennállnak.” Normalizációs alapelv tekintetében először a gyermeket, az ő világát, normáit kellene megértenünk, oly sokszor előfordul, hogy a gyermekért teszem, de mégis ellene. Változás folyamatát nevelésben élő gyermekeknél, úgy tudjuk elősegíteni, ha minimális korlátozásokkal, feladatokkal engedjük, hogy részt vállalhassanak a társadalom életében, azon belül a család, közösség életében. Ezáltal megtapasztalja „családi” környezetben a pozitív és negatív mindennapos dolgokat a napi, a heti mindennapokba, bekapcsolódhat ezek eseményeibe, szokásaiba, a közösség életébe. Biztosítsunk rendszeres elfoglaltságot és személyközi kapcsolattartást, egyedüllétet, de ne magányt, ami a negatívizmus melegágya.¹⁶

A szociális kirekesztődés megakadályozása véleményem szerint egy olyan átfogó nevelési, szocializációs programmal érhető el, amely a tanulót és tevékenységrendszerének a fejlesztését helyezi a középpontba. Úgy vélem, hogy szocializációjuk csak akkor lehet sikeres, ha életkörülményeik, személyiségük, eddigi életútjuk ismeretében személyre szabott oktatási és nevelési program készül számukra, valamint új támogatási formák a nevelőszülők munkájának megsegítéséhez. Olyan életminőség biztosítása, ami lehetővé teszi, az emberi méltóságuk elismerését.¹⁷ A társadalomnak igyekeznie kell integrációt biztosító megoldásokat keresni és biztosítani ilyen fajta élethelyzetekben. Az egyéni szükségletek

¹⁶ Büki, P. (2009). A gyermek védelme – A gyermekvédelem elméleti alapvetése. Budapest: Pont Kiadó.

¹⁷ Lányiné Engelmayer Á. (2009). *Intellektuális képességszavar és pszichés fejlődés*. Budapest: Medicina Könyvkiadó Zrt. 240-262.

kielégítése, a családi hátrányok kompenzálása, a traumák feldolgozása és hosszabb távon az egészséges felnőttkorba való átmenet előmozdítása a fő cél.

5. Idegen nyelvű összefoglaló

Una condizione per l'autorealizzazione è una vita felice ed equilibrata, che non può essere vissuta nei bambini che vivono in affidamento. Giunto alla fine della mia tesi, sono ancora più certo che sia molto importante avere una comunicazione adeguata e motivante, comportamenti esemplari e coerenti, conversazioni mirate ad aumentare la fiducia in se stessi e prevenire sentimenti negativi e ansia. Incontri multipli in presenza, un monitoraggio del percorso di vita più attento di quanto il sistema richiede per i bambini sopra i 6 anni, una volta al mese. Integrazione nella società, i bambini devono raggiungere un certo livello, devono essere in grado di formare relazioni sociali, integrarsi nel gruppo dei pari e accettarsi. Il compito degli insegnanti che lavorano nel sistema di protezione dell'infanzia è promuovere e comprendere la differenziazione della vita emotiva dei bambini e la creazione del giudizio morale. La vita produce situazioni di vita in cui per un bambino l'assistenza istituzionale è molto più sicura della sua stessa famiglia di sangue. Non possiamo essere sicuri che ogni bambino che cresce in una famiglia diventerà un adulto fisicamente, mentalmente e spiritualmente sano, ma non possiamo nemmeno immaginare che ogni bambino che cresce in un istituto diventerà un adulto con comportamenti devianti. Con la mia tesi voglio sottolineare il ruolo di socializzazione della famiglia, che nessuna istituzione può assumersi, e di fornire sostegno emotivo. I bambini subiscono un grave svantaggio e la loro integrazione sociale è molto più difficile. Dai risultati della ricerca abbiamo anche potuto vedere che esistono due ambiti principali nella vita intellettuale ed emotiva dei bambini: la famiglia e la scuola. È importante che il genitore rappresenti gli interessi del bambino a scuola, infatti è tutta una questione di cooperazione e attenzione. La vita scolastica è una copia in miniatura della società, nasce progressivamente dalla vita familiare, quindi compito della scuola è anche quello di compensare gli svantaggi derivanti dal contesto familiare e di utilizzare strumenti pedagogici che sappiano pareggiare le possibilità, le differenze tra i figli diminuiscono e tutti hanno le stesse opportunità di costruire il proprio futuro.

In relazione alla mia tesi, sono giunto alla conclusione che i genitori adottivi cercano di essere centrati sul bambino, di amare adeguatamente, di fornire l'educazione e la cura necessarie. La socializzazione dei bambini è influenzata dalle condizioni in cui vive la famiglia affidataria, qual è il loro status sociale, l'educazione e la positività verso la vita. A mio avviso, la prevenzione dell'esclusione sociale può essere raggiunta con un programma educativo e di socializzazione globale che si concentri sullo studente e sullo sviluppo del suo

sistema di attività. Credo che la loro socializzazione possa avere successo solo se per loro viene predisposto un programma educativo ed educativo personalizzato basato sulla conoscenza delle loro condizioni di vita, della personalità e del percorso di vita vissuto fino ad oggi, nonché nuove forme di sostegno per agevolare il lavoro dell'affidamento. genitori.

6. Irodalomjegyzék

- Bagdy, E. (1977). *Családi Szocializáció és személyiségzavarok*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Barcsi, A. (2007). *Gyermekevédelmi útmutató*. Módszerek és ajánlások a gyermekevédelemmel foglalkozóknak. Szeged: Mozaik Kiadó.
- Barzó, T. (2017). *A magyar családjogi rendje*. Budapest: Patrocinium Kiadó.
- Barzó, T. (2006). A magyar családjog múltja, jelene és jövője II. – A gyermekevédelem fejlődésének rövid történeti bemutatása. In: *Családi jog* (CSJ, 2006/2., pp. 1-10.)
- Biztos Kezdet Kötetek II. (2011.) *A koragyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet– Gyerekesély projekt www.biztoskezdet.hu.
- Büki, P. (2009). *A gyermek védelme – A gyermekevédelem elméleti alapvetése*. Budapest: Pont Kiadó.
- Csóka, L., Domszky, A., Hazai, V. & Herczog, M. (1994). *A gyermekevédelem nemzetközi gyakorlata*. Budapest: Pont Kiadó.
- Filó, E. & Katonáné Pehr, E. (2015). *Gyermekei jogok, szülői felelősség és gyermekevédelem*. Budapest: Lap- és Könyvkiadó.
- Földessy Judit. (2023/2024.) Miskolci Egyetem BTK-Tanárképző kar. Nevelés és tanácsadás a gyermekevédelmi szakellátásban. Miskolc.
- Heinerné Barzó, T. (2004). *Családjog*. Miskolc: Novotni Alapítvány.
- Herke-Fábos & B. K. (2016). Megelőző pártfogás mint gyermekevédelmi hatósági intézkedés. In: *Családi Jog* (CSJ, 2016/1., pp. 10-16.)
- Katonáné Pehr, E. & Herczog, M. (2015). *A gyermekevédelem nagy kézikönyve*. Budapest: Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Lányiné Engelmayer Á. (2009). *Intellektuális képességzavar és pszichés fejlődés*. Budapest: Medicina Könyvkiadó Zrt. 240-262.
- Országos Gyermekevédelmi Szakszolgálat. B.-A.-Z. Vármegyei Területi Gyermekevédelmi Szakszolgálat (2024). Szakmai Program. Miskolc.
- Nemzeti Erőforrás Minisztériuma (2021) *A Speciális Ellátás Módszertani Munkacsoportjának tanulmánya a speciális ellátásról*. Budapest. Módszertani Kiadványok.

Internetes források

A Gyermekjogi Civil Koalíció állásfoglalása az EU Gyermekjogi Stratégiájáról

<https://gyermekjogicivilkoalicio.hu/wp-content/uploads/2021/05/EU-Gyermekjogi-Strategia-2021-GYCK-Allasfoglalas.pdf> (Letöltés: 2024.04.22.)

A Gyermekjogi egyezményről

<https://unicef.hu/igy-segitunk/kozosugyeink/gyermekjogok/gyermekjogi-egyezmenyrol> (Letöltés: 2024.04.22.)

Bartha, A. *A gyermekvédelmi rendszer felépítése.*

<https://doksi.net/hu/get.php?lid=10377> (Utolsó letöltés: 2024.03.30.)

Kapás, K.: *A gyermekvédelmi rendszer felépítése, alapellátások, szakellátások köre.*

<https://doksi.hu/get.php?lid=10302> (Utolsó letöltés: 2024.04.22.)

K. Nagy, E. (2019). A roma tanulók iskolai sikerességének kérdései. In: *Magyar Tudomány*, 180.(2019)11, 1638-1648.

https://epa.oszk.hu/00600/00691/00194/pdf/EPA00691_mtud_2019_11_1638-1648.pdf (Letöltés: 2024.03.29.)

Kothenz, J., Kothenczné Osváth, V., Balog, M., Pál, M. & Balogh, Zs. (2009). *Róluk...értük... II. – Családból kiemelt gyermekek és fiatalok pedagógiája.* Szeged: Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért országos közhasznú Alapítvány.

http://www.kothenczjanos.hu/in_text/roluk_ertuk_ii/index.html

(Letöltés: 2024.03.29.)

Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. *Módszertani Útmutató: A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan*

<https://kk.gov.hu/download/e/60/c0000/A%20gyermek%20b%C3%A1ntalmaz%C3%A1s%C3%A1nak%20felismer%C3%A9s%C3%A9re%20%C3%A9s%20megsz%C3%BCntet%C3%A9s%C3%A9re%20ir%C3%A1nyul%C3%B3%20egys%C3%A9ges%20elvek%20%C3%A9s%20m%C3%B3dszertan.pdf>

(Letöltés:

2024.03.22.)

Ribiczey, N. (2010). *Környezeti hatások és intellektuális fejlődése – Különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására.* ELTE

Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Kognitív Fejlődépszichológiai Intézeti Központ.

In: Gyógypedagógiai Szemle 35 (1). 46-60. (2010. január-március)

https://epa.oszk.hu/03000/03047/00048/pdf/EPA03047_gyosze_2010_1_046-060.pdf (Utolsó letöltés: 2024.03.29.)

Rubeus Egyesület. (2012). *Gyermek- és ifjúságvédelmi Tanulmányok*. Budapest: Felelős Kiadó.

http://rubeus.hu/wpcontent/uploads/2013/09/24428_gyermek_es_ifjusagvedelmi_tanulmanyok_elso_kotet.pdf (Utolsó letöltés: 2024.04.04.)

7. Mellékletek

Interjú kérdései 43 fő gyermeknél, 6 év alatti 8 fő, esetükben nem releváns az interjú

29 ő volt bevonható

1. Életkor
 - 7-14
 - 15-18
2. Hol nevelkedik?
 - Nevelőszülő
 - Intézmény
3. Mióta él nevelőszülőknél?
 - 1-3 év
 - 4-7 év
 - 8 évnél több
4. Tartja-e a kapcsolatot a vérszerinti szülőkkel?
 - Igen
 - Igen, rendszeresen
 - Nem
5. Ha igen, milyen formában?
 - Személyes
 - Csak telefon
6. Vannak-e testvérei? Együtt nevelkednek, egy gondozási helyen?
 - Igen, együtt nevelkedünk
 - Igen, nem nevelkedünk együtt
 - Nem, nincsenek testvéreim
7. Önellátó, egyedül öltözik, tanul?
 - Igen
 - Nem
8. Érez-e hátrányt abból, hogy nevelésben élő?
 - Igen, csúfolnak
 - Nem
 - Nem érdekel

9. Milyen pozitív dolgokat tud felsorolni, arra vonatkozólag, hogy nevelésben él?
- Van új családom, barátaim
 - Szeretve érzem magam
 - Új iskolába járhatok, új embereket ismerhetek meg
10. Nevelőszülővel milyen a kapcsolata?
- Megfelelő, jó
 - Nem jó
11. Szokott-e fejlesztést kapni az iskolába?
- Igen
 - Nem
12. Jövőre nézve, milyen tervei vannak?
- Haza költözik a vérszerinti szülőhöz
 - Továbbtanul
 - Önálló életvitel, dolgozik
13. Vannak barátai a gondozási helyen?
- Igen
 - Nem

Interjú kérdések felnőtteknek, válaszadás aláhúzással

1. Nevelőszülők 17 fő

2. Életkor?

- 24-30
- 31-45
- 46-60

2. Iskolai végzettség?

- 8 általános
- szakmunkás képző
- Érettségi bizonyítvány

3. Mióta nevelőszülő?

- 1-3 év
- 4-10 év
- 11-20 év
- 2 évnél több

4. Hány férőhelyes, hány gyermek gondozását látja el?
- 1-2
 - 3-4
 - 5 több
5. Mennyire nehéz az ön munkája?
- Nagyon
 - Kevésbé
 - Egyáltalán
6. Milyen a kapcsolata az intézményekkel, nevelőszülői tanácsadóval, gyermekvédelmi gyámmal, vérszerinti szülőkkel?
- Megfelelő
 - Nem jó
7. Mennyire elfogadóak a kiskorúak?
- Elfogadóak
 - Nem elfogadóak
8. Mennyire sikerül beilleszkedniük a gondozási helyen?
- Beilleszkedésük megfelelő
 - Nem alakult ki
 - Bizonytalan
9. Milyen negatív dolgokkal találkozik munkája során? Soroljon fel párat.
10. Milyen pozitív dolgokkal találkozik munkája során? Soroljon fel párat.
11. Ön szerint a társadalom véleménye az Ön munkájáról?
- Jó
 - Nem jó
 - Nem érdekel
12. Gyerekek mennyire önállóak?
- Önállóak
 - Nem önállóak
13. Mikor tanulnak, kell-e velük iskola után foglalkozni, marad-e elég idő másra?
- Délután, foglalkozok velük
 - Soha
 - Nincs rá idő

14. Ellátott gyermekek közül hány gyermek jár fejlesztésre, vagy van szakértői véleménye?

- Van Szakértői véleménye
- Nincs

15. Szakértői vélemény által kijelölt fejlesztésekre járnak?

- Igen jár
- Járnia kellene, de nem tudom elvinni, a többi elfoglaltság miatt
- Nem kell járnia

16. Vannak-e sikerélményei?

- Igen
- Nem